Maaliit

Iksik nummer maksab 40 penni.

Eesti Maarahwa Liidu häälekandja.

Ilmub 6 korda nädalas.

Tellimishind

saatmise kuludega (postiga):
1 kuu pääle tellides 7 marka 50 penni
2 " " " 15 " — "
3 " " " 22 " 50 "

Ise ära wiies (prostita):
1 kuu pääle tellides 6 marka 50 penni
2 " " " 13 " — "
3 " " " 19 " 50 "

Kuulutuste hinnad:

Kuulutusteküljel nonpareille-rida 75 penni, lehe esimesse 2 mari, laiutes kohtades kokkuleppimise järele.

Toimetus asub Wene uul nr. 11, telefon 318.
Peatoimetaja kõnetunnid kella 4—6 p. l.
Talitus asub Laia uul. nr. 5, telefon 704.
Kirjuhataja kõnetunnid kella 9—11 e. l. ja kella 4—6 p. l.

Postkast 28.

№ 179 | Reedel, 29. augustil 1919 | II aastakäik

Jamburi ja Pihkwa sihtidel luurajate tegewus ja suurtükitule wahetus.

Denikin tungib Dnepri mõlemat kallast mööda Kiiewi poole.

Poola walitsus ja Petljura omawahel maha teinud wõitluse enamlaste wastu üheskoos jatkata.

Petljura ütleb kõigist nõudmistest Ida-Galitsia kohta lahti.

Ungari walitsuse ettevõtja astub riigimõukogu. Peaministriks saab Lowaszy. Sotsialdemokratide erakond saab jälle tähtsaks teguriks.

Rumeenlale ei anna liitlased enam sõjamoona.

Austrias majandusline seisukord ütlemata raske.

Inglismaal jätetakse sõjalaewade ehitustöö lõpulewiimine seisma.

Ameerika senat nõuab rahulepingu muutmist, nõnda et Shantung Hiinale jääks.

Hollandi ajakirjanik Eestist.

Wene emigrandid püüawad Saksamaa kõrgemate ringkondadega ühineda rewolutsioniliste jõudude mahasurumiseks mõlemal maal.

Tallinnas, 29. aug. 1919.

Nädalaid kestnud ägedate lahingute järele on waenlase ülewõimul korda läinud Pihkwast tagasi wõtta. Täies korras on meie wäed Pihkwast lahkunud ja paar jaamawahet siin pool, kõwasti kindlustatud Jõeõrski liinil kaitseseisukorda asunud, kust ülemjuhataja staabi wiimaste teadaannete järele meie kuulsad soomusrongide dessandid juba waenlast nuesti tagasi ajama on hakanud. Meie Pihkwast lahkumise järele jäid Balahowitshi väeosad finna ja kaitsesid linna weel päewa või teise ja tagonesid siis Pihkwa silda purustades põhja poole Oudowa sihis.

Nõnda on siis Pihkwa linn, mille meie wäed 25. mail ära wõtsid ja warsti peale seda põhja poolt lähenewatele Balahowitshi wäeosadele üle andsid, kolme kuu pärast uuesti punase wägiwalla alla langenud. Palju paremaid Eesti poegi on selle kolme kuu jooksul oma elu Pihkwa tagustele wäljadele jätma pidanud, sest Wene wäed olid ikka nõrged ja ei jõudnud ilma meie mõjuwa abita waenlast kinni pidada.

Aukartusega mõtleme sell puhul
kelle ridadest noored kangelased enamlaste piinashwritena langedes, oma lapselikku puhast armastust isamaa wastu oma eluga on pidanud kinnitama.

Waenlane on siis ka Pihkwa all Eesti piirile jõudnud ja waatab ahne pilguga Eesti wiljawäljade peale, mis küll nii lähedal paistawad olewat, kuid siiski igawesti talle kättesaamatuks jäämad. Rasked on praegu wõitlused ja rasked saawad nad ka eelseiswatel päewadel kahtlemata olema, kuid meie sõdurid teawad, mis eest nad wõitlewad, ja see on wäärtus Eestile kõige kindlamaks julgeoleku pandiks.

Neil päewil, kus tuhandete elud iga silmapilk kaalu peal on, peab sõjawägi selges teadmises olema, et wäerinna seljataga kindel meeleolu walitseb ja õlg õla kõrwal sõdimad, teistest rahwustest sõjawäed meiega ühise eesmärgi poole püüawad. Iga eksisamm, mis selles sihis astutakse, wõib sadandete ja tuhandete elusid hadaohu saata ja kogu Eesti asjale saatusliku saada. Kahjuks ei ole meil seljataga seda seiget ettenägemist ja talitamist olemas. Kust wähegi tuuletene puhub, tõmmatakse kohe sellekohased portsed üles ja ei tüüta kunagi, missugused tagajärjed tõigel sellel wõiwad olla. Tuletame ainult meele, kuidas üks osa Eesti ajakirjandust weel hiljuti Eesti sõdurid Wene Põhja-Lääne armee sõjameeste wastu üles ässitas,
olid.

Kuid mitte palja ässitamisega ei lepitud, waid isegi alatu prowokatsion wõeti appi ja sellega sai walmis meie walitsuse mõõdunõudwama rühma häälekandja „Waba Maa". Silmapilgal, kus tarwis oli õlg õla kõrwal wõidelda, loodi mõlemapoolsetes sõdurites meeleolu, mis ainult enamlastele kasu tõi ja wist sti ka oma mõju Pihkwa sunnitud maha jätmises awaldomata ei jätnud.

Nüüd, kus seisukord jälle tõsiseks on muutunud, ei wõta sama „Waba Maa" waewata meele tuletada ässitusi ja lahtiselde loomist, mida ta ohtralt kogu aeg wälja külwas ja mis seisukorra tõsiseks muutmiseks head pinda lõid, waid ruttab jälle alatu prowokatsioniga nuesti segadusi sünnitama, seekord wäerinna seljataga. Lugejat ja sõjameest sihitult eestarwamisele wiies weab eilases „Waba Maas" A. Weiler faktisid kokku, millel ülesteisega midagi ühist ei ole. Ta seab seal enamlise tihutustöö Maaliidu asjaliku arwustawa ja sellega ülesehitawa seisukohaga praeguse Eesti walitsuse wastu ühe pulga peale ja **kutsub üles wõttlust seesmisel wäerinnal alustama.** Siin ei ole tarwis palju järele mõtelda, kelle wastu wõitlust alustama kutsutakse. Kutsutakse kahtemata wõitlema iseseiswate wäikepõllumeeste ja teiste kodanliste rühmade wastu, sest seesmiste enamlaste wastu on Tööerakond ja Wabariigi walitsus kõik aeg heatahtlikud olnud ja saawad ka kõigi tundemärkide järele edaspidi sel samal seisukohal asuma.

Maaliit on kümneid ja sadandeid korbi awalikult seletanud ja faktidega näidanud, et praegune Wabariigi walitsus oma saamata ja oskamata politikaga Eesti majanduslikult karistikka wiib, ja sellega riik seesmise kokkulangemise ees seisab, millest meie üle ei saa, sõltis meie enamlaste wastu kui taheski hiilgawalt. Seda sama on walitsuse enese liikmed mitmel puhul ise kinnitanud, miks peaks siis Maaliit seda teeasja salgama. Maaliit on teinud seda Eesti rahwa parema tuleviku eest walwel olles, selles kaasaaitamist enamlastele wõib ainult A. Weileri sarnane isehakanud politikamees näha.

„Waba Maa" kawatseb nähtawasti juba teist korda prowokatsioniga wett oma weskile tõmmata, selle juures endale omaseid walimata wõtteid tarwitades. Meie kardame wäga, et niisugused äsjatamise tõsi riiki kaudwa kihi — põllupidajate wastu kurwad tagajärjed wõiwad olla, kitategi kui seda walitsusele lähedal seisew häälekandja teeb ja wälja kutsutud waimuste, kes ainult paraja silmapilka ootawad, „Waba Maa" enam taltsudada ei jõua, need aga ümbes Weileri ühes Co. esimestena ära neelawad.

Meie wastupanelu jõudu waenlasele ega ei suurenda alatu demagoogia, waid tõsine praeguse raske seisukorra äratundmine.

Keskmajapidamised ja mõisapesad.

Maaliitlase J. Hünerfoni kõne Asutawa Kogu koosolekul 26. aug. maareaduse § 1 arutamise puhul.

Austatud rahwasaadikud! Kas maamuenduse teostamise puhul **mõisate kesktohti** hoonete kasutamise mõttes teatawes suuruses alale jätta, või ära jaotada, selle peale on waadatud kahelt seisukohalt. Üks on politiline ja teine majanduseline seisukoht. Mina tahan küsimuse peale **majanduslisest seisukohast** waadata, ja nimelt sellepärast, et seda küsimust siin küll äärmiseeri mõeda on käsitatud, mitte aga tarwiliku rõhuga. Temast pole mitte keskelt kinnimõetud ja otse põllumajanduslikelt seisukohalt hinnatud.

Mõisapesade ehk 300 tiinuliste majapidamiste kohta on siin küllalt teoretiitsi arutusi olnud. On puudutatud küsimust, kas **keskmajapidamised** majandusteadlisest seisukohast kasulikud wõiwad olla ja kas nende olemas olu selleläbi küllalt õigustatud on. Teiselt poolt näidatakse jälle, nagu ei käiks 300 tiinuline majapidamine keskmajapidamise mõiste alla, ja nagu ei saaks sellepärast, et nad 300 tiinulised on, nende kohta mitte seda öelda, mis teaduslikelt keskmajapidamiste kohta õigustatud oleks. Kolmandalt poolt wäidetakse, et keskmajapidamist üleüldse tulusaks pidada ei saa ja et wäikepõllupidamine kõige tulusam olla. Mina aga pean tunnistama, et need teoretilised waidlused maareaduse juures õieti ülearused on, sest kõik põllupidamise wormid on tulusad, kui selleks on teatawad eeltingimised. Absoluutselt tulusad ei ole nendest aga mitte üksi. Waid tuleks küsimus ülesseada, kumb oleks meil praegusel korral majanduslikelt kasulikum, kas see, kui mõisad ühel hoobil ära wõetakse ja jaotatakse, ehk see, et 300 tiinu suurused mõisate südamed ajutatawate wäikekohtade keskele esiotsa alale jäämad. Tähtis, palju tähtsam, kui üleüldine majapidamiste tulusus, on siin see, mis on meil ülemineku ajajärgul tulusam, kas niisuguste mõisapesade alalhoidmine, või ka nende äratükeldamine.

Maareaduse esimesel lugemisel teenitas sotsialdemokratlise rühma eshtaja rahwasaadik Ast, et **mõisates maakultur kohe langeb,** kui meie wõõrandamise seaduse maksmapanemisel mõisaid kohe üle ei wõta. Sarnasel korral puuduks näitsikkudel huwi majapidamise korrashoidmise jaoks ja ned ei hakkaks mitte seda ära ootama, mil neilt mõisad tõesti käest wõetakse, waid püüawad aegsasti päästa, mis weel päästa wõib. Nõnda jäämad mõisad laokile. Sellepärast nõudis herra Ast seekord ka, et mõisad **kohe** tulewad üle wõtta. Seesama rahwasaadik tunnistas siis teiseks, et meil maakultur igatahes paratamatalt langeb, ka siis kui meie kõik mõisad kohe tõeliselt ära tükeldame, sest asunikud — wäikepõllumehed ei suuda oma majapidamistega kulturaliselt mõisate järjele tõusta. Nende majapidamiste kulturaline seisukord on esiotsa weel õige kõikuw. Meil on aga niisugune seisukord rahwusmajanduslikult wäga kardetaw, kui põllutöö maaunenduselt hoobi saab ja tagurpidi läheb. Kui aga seaduses ära määrame, et mõisasüdamed wõõrandamisest wabaks jäämad, siis on nende pidajatel tarwilik kindlustus käes, millest eelpool ütlesin. Seega oleks esimene maakultura langemise põhjus, mis maaunenduselt tulla ähwardab, tõrwaldatud. Meie peame ka teisi abinõusid tarwitusele wõtma, peame selle peale palju rõhku panema, kuida asunikke uuesti asutatud kohtadele seada, nõnda et nad mitte wirelema ei hakkaks, nagu see waremalt Siberi asunikkude juures igapäewane nähtus oli.

Majapidamise inwentari kohta räägis siin muretsedes rahwasaadik Ostra mõni päew tagasi. Paljudes mõisates olla inwentari nüüd palju wähem, kui enne sõda. Tuleks weel mõisasüdamed alles jätta, siis jääks kõik inwentar stana, jootada poleks midagi, ja asunikud peaks ilma inwentarita jääma, kui inwentari tõesti wähe on, ega seda jagamise läbi enam ei saa. (Wahelehüüded: ega inwentar hatfillused ei ole). Hatfillust saab jagunemise läbi rohkem, inwentari aga kaswatamise läbi. Tehtagu ometi mõisapesadele ülesandeks, et nad oma kulturalise jõu sellels ära tarwitawad, et ümbruskonnas asuwatele wäikemajapidamistele rohkem inwentari muretseda. Tehtagu niisugused tiugimised, et kui nemad kulturaliselt maad hariwad, iga aasta teatawa arwu noori loomi ja hobusid üles kaswatawad ja riigile annawad, siis wõiwad nad julgesti oma majapidamisi edasi pideda. Ei tee nad seda aga mitte, siis jagatakse need mõisasüdamed ära. Mõisapesad wõiwad nõnda kasutades wäga tulusad olla ja meid maakultura alalhoidmise eesmärgile palju lähemale wiia, kui mõtteta jaotamised. Mõisa eluta inwentari jaotamisega ei wõi ka midagi kätte saada. Mõeldagu nüüd, et üks suur kolmehobuse ader wõi kultiwator jaotamisel wäikese asuniku kätte juhtub, mis hakkaks tema sellega peale, niisama kahehobuse plaanwankriga. Tähtideks purustada ei ole mõtet. Parem asutatagu aegsasti töötodasid, et walmistada tarwilikka töörüstu. Meil on tööta töölisi wäga palju, osalt saatis need selle tööga aidatud, ja uutele asunikkudele oleks midagi anda. Sellega oleks wäikemaapidajate inwentari soetamise mõte tõesti otstarbekohaselt läbi wiidud.

Edasi tähendab rahwasaadik Anderkopp. et mõisapesad wõiwad ülewõimu asunduses kätte saada, kui geograafilised kesktohad. See ei ole mitte tõenäoline. Ei satu ju kõik uued talud ülemäärse mitte mõisapesa ligidale, waid suur osa jääb naabrusekülade lähikonda ja hakkawad nende olemasolewaid majandusliki kesktohti kasutama. Ja peaksti mõni endine mõisapidamatalitus ühispidamatalituseks ümber muudetama, kuhu wäikepõllumehed oma piima ümber töötada toowad, mis kahju selleft siis karta on? Üh suse demokraatlise korra juures ei kaalu ühe mõisniku hääl hulga asunikkude häälte wastu mitte palju.

Pea's aga mõisapesade majapidamine tehniliselt ümbruskonna wäikekohtadest üle olema, mida eelkõigul ette nähta on, siis tõendab see ainult mõisa kesktohtade kui **kulturalawade** alale jätmise tarwidust.

Neid, kes otstarbekohaseks peawad mõisate kesktohti eelotsa alale jätta ja selle peale tähelepanemist julgewad juhtida, nimetawad tööerakondlased suurmaspidamise kaitsjateks ja isegi mõisnikkude toetajateks. Siiski on seda küsimust palju käsitatud ja jõutakse temaga warsti lõpule. Sellepärast lubatagu mulle wiimaks meelde tuletada, **mis-sugune meie praegustest politilistest eratondadest mõisa kesktohtade jaotamata jätmise mõtte isa on.** (Wahehüüe: wäga huwitaw kuulda!) **See on Eesti Tööerakond.**

Ei tahaks uskuda, et Tööerakond **mõisnikkude toetamiseks** oma kongressil, mis 30. septembrist kuni 2. oktobrini 1917. aastal ära peeti, järgmise otsuse wastu wõttis: „**Kui mõisatest tarwiline arw wäitelusid ära on lõigatud ja maad jagamisel üle jääb, siis antakse mõisa südamed endistele omanikkudele tagasi,**" nagu selleaegses „Eesti Tööerakonna eeskawas, juhtmõtetes ja põhjustirjas" awaldatud. Palju enam on arwata, et töö rakendlasi terwe majandusline järelekaalumine selle otsuse juure wiis, millest nad pärast kergem loobusid. Õigem oleks neil oma endise ebatasa seisukoha juurde tagasi pöörda.

Asutaw Kogu.

Koosolek 28. augustil
algab kell 4 50 m. p. l.

Juhatab abiesimees A. Oleski. Koosolekul wiibib rohkesti koolõpetajaid, kes Tallinna kongressile sõitnud. Kawaneri ettepanekul jäetakse päewakorrast punkt „Riigikohtu liikmete walimine" wälja.

Päewakorras on:

1) Wabariigi Walitsuse ettepanek 1917. a. 5. augusti üürieaduse makswuse tähtaja pikenduse kohta III lugemisel, wõetakse ilma waielusteta wastu.

2) Rahaasjanduse komisjoni ettepanekud:
   a) Wabariigi Walitsuse kantselei ja riigi raamatukogu wäljamineku eelarwe kinnitamise ja selleks 116 520 margalise kredidi määramise kohta III lugemisel;
   b) 2233 marga 33 penniline erakorraline kredidi määramine peaministrile lisapalga maksmiseks III lugemisel. Wõetakse niisamuti ilma waielusteta otsekohe wastu.

3. päewak. punktiks on määrus Wabariigi Walitsuse wolitamise asjus 50. milj. dollarilise laenu tegemiseks III lugemisel. Seaduse eelnõu wõetakse komisjoni ettepanekus ilma waielusteta wastu. Walitsusele tehakse soowiwaldus et lubatud laenust eraldatakse 20 miljont dollarit ainult ära tarwitatakse.

Inf. **Ipsberg** (Maaliit) teeb ettepaneku, et kui walitsus ülejääwa 30 mil. dollarit ära tarwitada kawatseb, siis ka tööstuse ringkondade arwamisi kuulda wõetaks.

4. päew. punktis on määrus kooliõpetajate palga kohta III lugemisel. Eelnõu wõetakse punktikaupa lugemisel ilma pikemate waielusteta wastu. Pikemad waielused tekiwad ainult käsimuse juures, kas sõstkooli haridusega kooliõpetajatele rohkem maksta, kui koduseõlispetajatele, kes wähema haridusega. Esimest seisukohta kaitseb haridustomisjon ja haridusministerium, teist osa rahwasaadikuid kooliõpetajad. Häälestusel saab haridustomisjoni ettepanek enamuse A. Birk (Rahwaerak.) juhatab pikemalt selleft mida waimulikkudes seminarides wanasti on õpetatud ja palju suuri Eesti mehi tähendatud seminarist on wälja tulnud, mille tõttu ka waimulikkude seminaride lõpedajaid kooliõpetajaid õrgemasse järku tõsta. Teeb selleõohase ettepaneku, mis ka wastu wõetakse. Rahwasaadik Kanni ettepanek Kunda ja Wolmari seminari haridusega kooliõpetajatele 4 järgu järele tasu maksta wõetakse wastu.

Koolõpetajate palga seaduse awaldamine lõpuliselt wastuwõetud kujul lähemail päewal.

Koosolek lõpeb kell ¾ 8. õhtul.

Järgmine koosolek täna kell 4 p. l.

Wahekordade selgitamine maaküsimuse arutamisel.

Paari päewa eest awaldasime sotsialrewolutsionäri H. Kruusi lühikese kõne, milles see rahwaerakonna seisukohta paremal ja pahemal pool seiswate erakondade wastu omalt seisukohalt iseseomustas. Meile on hawitaw siin alla triipsutada, et äärmine punane siin selgel sõnal arwamist awaldab, Asutawa Kogu walimiste eel olemat „Maalidu peale süüdistusi sellels liiga palju weeretatud", et ta rahwaerakonnale tõsiseks wastaseks oleks wõinud olla. Just see on õige, et need süüdistused Maaliidu peale olid weeretatud ja rahwaerakondgi kõik oma jõu nende süüdistuste weeretamiseks ära kulutas, kuna Maaliit ise neid süüdistusi teinud ei olnud, mis talle sel puhul eite heideti. Nüüd tõitame seesuguse „weeretamise" wilja Asutawas Kogus, kus rahwaerakondagi need waimud ära tägistada tahawad, keda ta läinud walimiste wõitlusel wälja kutsunud.

See osa Kruusi kõnest, milles ta wäidab, nagu oleks rahwaeraksonna juht nüüd oma endiselt idealist **wäikepõllupidamisest** lahkunud ja kesktmajapidamiste poole hoidma hakanud, on täielik sõimamoondamine ilma tõepõhjata. Kui kesktmajapidamisi wäikepõllupidamise tõrwal tingimisi tulusats tunnistatakse, siis ei tähenda see põrmugi weel wäikepõllupidamisest lahti ütlemist ja poliitiselt paremale poole kõidumist, mida punased nii kangesti kardawad.

Sel puhul on „Tallinna Teataja" wäikses õeluses sõnasats pidanud meid oma roostetanud sulega torgata, nagu olekfime meie Kruusi kõne sellepärast „liiga pigas" awaldanud, et Kruus „rahwaerakonna ja ta juhi jälle kord „maha" teeb". Meie oleme ka rahwaerakonna juhi kõnesid Asutawa Kogu koosoleku kirjeldusest lahus awaldanud, ja selle põhjal oleme naabrilehe loogika järele teda „suure au osalisels" saada lasknud. Mis leht siis weel igatseb?

Kuidas seda mõista?

Eesti Wabariigi Walitsuse määruses wilja wabamüügi kohta § 1 on öeldud, et peab puhast leiwawilja 10 puuda iga tiinu pealt ära andma. Ülejääk oleks siis wist wabamüügile lubatud. § 6 on aga öeldud, et ei tohi hobustele üle 30 puuda, warsadele rohkem kui 10 puuda, läpsilehmadele üle 10 puuda, wasikatele 3 puuda, sigadele 5 puuda sööta. Mis mõte sellel korraldusel on, selleft ei saa põllumehed aru. Nõutaw hulk on ära antud, aga päraft ei tohi ometi wabalt wilja tarwitada? Mõsjugune wasikas see on, kes aasta ümber 3 puuda wilja saamisega kaswaks, nõnda samuti siga jälle wiie puudaga, ühes muidugi nuumamisega. § 7 lausub, et peab weel tagant järele andma, mis möödalätnud aastal andmata jäi. Wiljandi maakonnas Helme tiheikonnas olid enamlased seest, kes wilja omawolilisselt wõtsid, mõne talu otse lagedaks tegid, mis põhjusel taluomanikul tõesti wõimata oli nõutawat hulka ära anda. Kui ta nüüd peaks seda järele andma, peaks ta uuesti talu wiljast lagedaks tegema. 10 puuda tiinupealt ära anda, päraft taluelanikud, töölised üles pidada ja töölistele kes muidu tööle ei tule, wilja palk maksta, loomad ülewal pidada, see annab juba mõistatada, tudas selle ülesandega wõib walmis saada. Ja weel, kas antakse ta ära antud wilja eest tasu? Tõsi, tasu on küll määratud, aga miltal see wälja maksetakse. Lõuna wäerinna rekwisitsioni komisjon Walgas rekwireerib oja Helme tiheikonnast ja selle ümbruselt põllu ja heina saadust juba webruarikuust saadik, aga tasu on siiamaale saamata. Seega on põllupidajad kõige suuremasse kitsikusse aetud: maksud lasuwad koormana peal, tasu antud saaduste eest ei saa. Mis tuleb selleft wälja?

Põllumees.

Eesti iseseiswuse tunnistamiseft

kirjutab Soome politilises nädalakirjas „Suunta's" mag. K. Donner järgmiselt:

Meie sugurahwaste saatusest ei näe endise ega ka praeguse walitsuse enamus palju hoolimat. Uueks näituseks selleft wõ metusest, millega walitsuse enamus — raske on us uda, et kõik walitsuse liikmed walitsuse otsusi ühel meelel kuidawad — Soome wälispoliitil si elukümnest korraldab, on see otsus, mille järele Soome Eesti wabariigi iseseiswuse tunnistamises eitawale seisukohale on asunud. See otsus on äratanud sügawat pahameelt nii ühel kui teisel pool, nii pahem- kui parem- poole kesisel.

Kui Roosk omal ajal tunnistas Soome iseseiswuse, sündis see sellel silmapilgul, mil meie maa punase Wenemaa poolt iseseiswaks oli tunnistatud, aga tegelikult Wene enamlaste wõimu all seisis. Meie saime sellegi järele tunda, mis wäärtusime see nõnda tunnistatud iseseiswus oli. Selleft hoolimata oli Roosk tunnistamisel oma suur tähtsus Seda wõeti wastu tänuga, mida weel suurendasid selle tagajärjed.

Eesti wahekord Soomega on paljudes asjades niisamasugune, kui Soome wahekord Roosiga. Eesti tulewik on meile niihästi südame asi kui ka politiliselt iseäranis tähtis. Kõikidest iseseiswateft rahwasteft tõige lähemal oleme Eesti rahwale ja meil on selles asjas suuremad kohustused kui kellegil muul. Selleft oma seisukohast on Soome wäga hästi aru saanud ja selle järele töötanud. Oleme toetanud Eesti nii hästi rahaga kui werega, nii majanduslikelt kui sõjalisel ja oma poolt aidanud sugurahwaft wõitluses wenelaste wastu oma iseseiswuse eest

Kammide ja kannatusrikaste aegade järele on Eesti rahwas de facto saanud iseseiswuse ja esineb nüüd wabariigina. Nii kaugele jõudmise järele ei tohi siiski Soome walitsus Eesti iseseiswust tunnistada. Kus on järjekindlus ja mis on põhjuseks selleks, pehmelt üteldes häitsiseks ja iseäraliseks politilise uperpalli tegemiseks, mida meie walitsus wälisministri juhatusel on arwanud tarwilikuks teha?

Järjekindlusest ei maksa meil kõneleda. Põhjusteft mõni sõna. Meie walitsus püüab oma arusaamise järele midagi Eesti heaks ära teha. Põhjusmõtteliselt ei wõi ta olla Eesti iseseiswuse tunnistamise wastu, ka ei wõi ta praeguseid Eesti riigi juhtisid nii pahempoolseteks pidada, et ta sellel põhjusel asjaolude arenemist tahaks ära oodata. Selleft hoolimata on ta ettewaatlik ja ütleb ennaft moraalilselt lahti. Kas see wõib muul põhjusel

sündida, või ainult liitriikide sellekohase mõju tagajärjel? Wõime selle juures üsna kindlad olla, et asi nii on. Liitriikide politika selgusetus nii Eesti kui mitme muu Wene ääre-riigi kohta ja selle kindlusetu seisukoht on kindlasti andnud põhjust meie walitsusele selleks segase jooneliseks teg wuseks. Aga liitriikide arwed on wiimastel aegadel niisagedasti petnud, et meil ei tarwitse pimedast peast sealt poolt antud nõuannete järele käia. Mete oma seisukoht on kõige parem tunnitus selleks. Aga peale selle ei kõlba see seisukoht meile, sest see ei ole meie au kohane. Meil tuleb oma asja biguse sisse uskuda ja meil tuleb seda nii hästi de facto kui ka de jure teha. Kui me seda ei tee, siis oleme oma politikas Rootsist nõrgemad ja liitriikidest kindlusetamad. Sest nii hästi Eestil kui ka Soomel on õigus oma walitsusele rohkem nõuda kui ainult tühje sõnu ja wormitikka wiisakust.

Wõime igapidi ühineda selle „Soome Sotsialdemokradi" kirjutusega, mille lõpul üteldakse: „Meie walitsuselt tuleb selgepärast tõsiselt nõuda, et ta wähemelt omalt poolt wormitikult (de jure) tunnistaks Eesti wabariigi iseseiswuse.

K. D.

Lääne mere küsimus pöörde eel.

Kuna liiduriikide wõimalus kodanlist korda Wenemaal nuesti maksma panna itka enam tõenäol semaks saab, katsuwad Wene emigrandid Saksamaa kõrgematele ringkondadele ligineda ühestöötamiseks, mille tagajärjeks wõib wõimalikul korral Saksa Wene blokk olla mõlemate maade rewolutsioniitiste jõudude mahasurumiseks. Uts ametlik telegramm Parisist teatab muu seas Inglise allikate põhjal, et Sasonow Berlini on sõitnud. See teade lükatakse Parisis olewa Wene saatkonna poolt ümber, muid mingisuguseid seletusi ega ümberlükkamisi Wene restauratsioni ja von der Goltzi juhatusel olewate Saksa wägede ühistöötamise kohta ei ole kuulda olnud. Inglismaa politika selles asjas kaldub sinna poole, et endiste Wene piirimaade iseseiswust kindlustada. Nõnda on Inglismaa sundinud kindral Judenitshi Eestimaa iseseiswust tunnistama. Et aga ust taasakaalu kindlustada, peab Inglismaa eneselle Baltimeres mingisuguse meretoetuspunkti looma, ja wäga wõimalik, et rentimise teel Eestimaa piirides. (Nya Dagligt Allehanda)

Maailma wiljasaak.

Ameerika ühendriikide wõimalus kodanlist korda Wenemaal nuesti maksma panna itka enam tõenäol semaks saab, katsuwad Wene emigrandid Saksamaa kõrgematele ringkondadele ligineda ühestöötamiseks, mille tagajärjeks wõib wõimalikul korral Saksa Wene blokk olla mõlemate maade rewolutsioniitiste jõudude mahasurumiseks. Uts ametlik telegramm Parisist teatab muu seas Inglise allikate põhjal, et Sasonow Berlini on sõitnud. See teade lükatakse Parisis olewa Wene saatkonna poolt ümber, muid mingisuguseid seletusi ega ümberlükkamisi Wene restauratsioni ja von der Goltzi juhatusel olewate Saksa wägede ühistöötamise kohta ei ole kuulda olnud. Inglismaa politika selles asjas kaldub sinna poole, et endiste Wene piirimaade iseseiswust kindlustada. Nõnda on Inglismaa sundinud kindral Judenitshi Eestimaa iseseiswust tunnistama. Et aga ust taasakaalu kindlustada, peab Inglismaa eneselle Baltimeres mingisuguse meretoetuspunkti looma, ja wäga wõimalik, et rentimise teel Eestimaa piirides. (Nya Dagligt Allehanda)

Ameerika ühendriikide aastaarwamiste järele on nisusaak seal nihasti oma rohkuse kui ka laadi poolest hatwem kui oodatud, aga see arwatatse siiski 50% suuremaks kui lämud aastal ja Montreal Banga wäljaarwamise järele Põhja-Ameerika ülejäät wäljaweo tarwis on umbes 545 miljoni bušheli (1 bušhel on umbes 32 toopi.) Toitlusekontrolör mr. Hoover kaebab ka, et maailma nisusaak wähem tuleb kui oodati, aga tema ütleb, et Europas siiski ei tarwitse lemwapuudust tarta, sest ülejäät wäljaweo jaoks arwatatse Ühisriikides wähemalt 50 miljoni kwarteri (1 kwarter on 8 bušheli), Kanadas 16 milj., Argentinas 29 milj. ja Austraalias 22 kwarteri peale ehk ühtekokku 117 milj. kwarteriks (umbes 330 miljoni hektoliitrist), kuna Europa nisu- ja rukkitarwitus (peale Wenemaa) kõige rohkem 87—106 miljoni kwartert on.

Argentinast teatatakse, et ilmad seal head on olnud ja et külwatud maapind suurem on kui kunagi enne.

Austraalias on olnud liig kuiwad ilmad, mispärast seal nisusaak suur ei ole.

Indias on nisusaagilootused paranenud, selleest hoolimata, et ilmad head ei ole olnud.

Saksamaa wiljasaagi üle on head teated.

Prantsusemaa wiljasaak ei ole suur, aga laadi poolest haruldane hea.

Hispaanias oodatakse head saaki.

Italias selle wastu on saak wäike.

Wäljamaalt.

Seisukord Austrias lootuseta.

Kopenhagenis, 25. augustil. Wienist teleграfeeritakse Berlingske Tidendele: Seisukord Austrias on lootuseta: Kõikidel tööaladel walitseb surmawaikus. Tööstusel puuduwad tooresained ja lõigepealt kiwisüsi. Raudteeliikumist on wõimalikult wähendatud. Tätsa kriitiliseks muutub tööpuudus talwel. Oma lõikust jattub ainult 3 wõi 4 kuuks. Elukallidus läheb päew-päewalt kohutawamaks. Siia juure tuleb weel iga päewaga kaswaw riiklime põnewus Austria ja Ungari wahel, mis iga silmapilk kohutawal wiisil lahti wõib puhkeda.

Õhusõidu korralik liikumine Saksamaal.

Berlinis, 25. aug. Uusi Suomi. Saksa õhusõidu aktsia-selts annab eila korralise igapäewase reisijate liikumise Berlini, Friedrichshafeni ja Bodensee wahel.

Ungaris asutatakse riiginõukogu. Peaministriks saab Lowaszy.

Berlinis, 25. aug. Uusi Suomi. Nääd, kus ertshertsog Joseph tagasi on astunud, kawatsetakse Ungarisse riiginõukogu asutada, mille liikmeteks krahw Andrassi, parun Wlassics, wabrikuomanik Chorin, krahw Roth ja sotsialist Peidl saatsid. Riigisõukogu määrab uue walitsuse: peaministriks saab Lowaszy. Stsepoliitiliste sündmuste tagajärjel tõusib sotsialdemokratide erakond jälle tähtsamaks tegurits Ungari sündmuste arenemiseloos.

Liitlased ei saada Rumeeniale enam sõjamoona.

Londonis, 25. aug. Reuter. Reuterile teatatakse Parisist: Amerika toiduainete diktator Hoover ja Loucheur on majanduslise nõukogu käsu peale Rumeenia walitsusele telegrammi saatnud. Tellegrammis, mille liitlaste Kõrgem Nõukogu ka omalt poolt heaks on kiitnud, teatatakse, et Rumeniawalitsuse tegewuse pärast kõik sõjariistade ja sõjatarwituste mureisemise lepingud tühjaks tunnistatakse. Sõjatarwituste saatmine Rumeeniasse keelatakse ära.

Kuninga warandused salakaubana Rootsimaale.

Rahwa teatatakse „Times'ist", et seal on kalset tehtud endise Saksi kuninga määrusasju Rootsimaale toimetada.

10. augustil kella 9 ajal hommikul lähenes üks hüdroplan Rootsi kõige lõunapoolsemale kaldale. Mõne aja eest oli sinna naabruskoda kaks sakslast elama asunud. Need olid ka kaldale ilmunud. Hüdroplanilt wahetati nende maasolijate sakslastega märguandmisi, misjärel kaks pakki alla ja hüdroplan pöördus jälle tagasi.

Pisiwahid nägid seda juhtumist ja arwasid, et niimoodi tahetakse wististi salakaupa Rootsimaale toimetada. Nad katsusid sakslasi kinni wõtta, kuid neil läks korda ära põgeneda. Ainult politseile teada ja seljamal päewal tabati need sakslased ligidalolewas raudteejaamas. Läbiotsimisel leiti nende juurest kaks pakki.

Pakkides olid kallisklwidega ehteasjad, haruldased pitsid ja suure summa eest walitsuse wõlakohustust, mis kõik endise Saksi kuningaga päralt on. Muidugi wõtsis Rootsi walitsus määrusasjad oma hoiu alla.

See katse olla prints Wiedi korraldatud ja ta olla ise ka hüdroplanil olnud.

Kui see katse awalikuks tuli, anti Berlinis mitu awaliku teadaanet wälja, et endisel Saksi kuningal selle juhtumisega midagi tegemist pole.

Üldiselt katsuwad wäga paljud sakslased oma määrusasju üle piiri toimetada, et kõrge sundsuliku matsa alt pääseda. Suured summad raha ja kõiksugu kallihtanalised asjad on Saksamaalt Põhja Schleswigi saadetud, kust nad Taani edasi räadawad.

Seaduse järele wõib neile, kes oma raha ehk muid määrtas u üle piiri salakaubana weawad, suuri karistussummasid määrata.

Wiedi prints, kes wististi sest katsest osa wõtitis, on praegu Stokholmis Saksa saatkonna liige. M.

Petljura ütleb nõudmistest Ida-Galitsia kohta lahti.

Parisis, 26. aug. STT. Poola walitsusega tehtud lepingus ütles Petljura kõigist nõudmistest Ida Galitsia kohta lahti. Wõitlus enamlaste wastu jatkatakse ühes koos. Poola sõjawäed ei tohi Petljura all olewatesse maakondadesse tungida.

Ülem-Sileesiast.

Parisis, 26. aug. STT. Ülem-Sileesia kaubandusetööstuse esitaja on Warsšawis liitlaste esitajatele teatanud, et nii pea kui Saksa ametnikud Sileesiast lahkuwad, töölised jälle tööle asuwad.

Kopenhagenis, 27. aug. Politikenile teatatakse Berliniist: Secolo teadete järele sõidab Ameerika toiduainete diktator Hoover Berlini, et Saksa walitsusega Ülem-Sileesia okupeerimise asjus läbi rääkida. Hooveri meelest on Ülem-Sileesia okupeerimine ainukene abinõu seisukorra päästmiseks.

Inglismaal sõjalaewade ehitamine seisma jäetud.

Londonis, 26. aug. Reuter. Daily Mail teatab, et Tyne laewatööstoda walitsuselt määruse on saanud tööstid kõikidel ehitusolewatel sõjalaewadel seisma panna. Wäljaarwatud ainult need laewad, mis otsekohe wette wõidatse lasta. Määruse järele jääwad tuhanded töölised ilma tööta. Tähendatakse, et sama määrus kõikidele laewatööstodadele Inglismaal on antud.

Saksa rahakursi langemine.

Baselist teatatakse 24. aug.: Saksa marga ja Austria krooni kurs on Helwetsias wiimasel ajal järsku alla langenud. Zürichis ja Bernis maksetakse Saksa marga eest 24 centimi ja Austria krooni eest 9 centimi.

Montenegro wabariik.

Zürichis, 25. aug. „Secolo" teatamist mööda on Tsetinjes Montenegro wabariik wälja kuulutatud. Liitriikide wäed on teel Tsetinjest Skutarisse.

Streigi hädaoht Belgias kõrwaldatud

Brüsselist teatatakse: Läbirääkimistel leppisid raudteetöölised ja teenijad ning walitsus palga küsimuses kokku, millega streighädaoht kõrwaldatud on. Streigikomiteede tegewus lõpetati.

Prantslased suurendawad oma wäesafid Rheini ääres.

Berlinis, 26. aug. STT. Berliner Tageblatt jutustab, et Rheini Pfalzi ringkonnas olewaid Prantsuse wäesafsid tähelepandawalt suurendatud on. Paljudesse paikadesse on abiwägesid toodud. Speyeri ringkonda, kus ennemalt sõjawäge sugugi ei olnud, on wäesafsid toodud.

Liitlaste nõupidamine Saksa ametiwõimudega.

Londonis, 26. aug. Reuter. Liitlaste komisjon ja kindral Dupont jõudsid Breslausse. Esimene nõupidamine kohaliste Saksa ametiwõimudega on täna.

Shantungi küsimus.

Parisis, 25. aug. STT. Washingtonist telegrafeeritakse: Senati wälisasjade komisjon on senator Lodge ettepaneku wastu wõtnud, mille järele Shantungi küsimust puudutawad rahulepingu punktid nimitsi ümber muudetakse, et Jaapani asemele Hiinamaa tuleb.

Lühikesed teated.

Traadita telegrafi teate järele on Hersoni kubermangus, kuhu Denikin läheneb, wiljasaak loodetawasti wäga hea. Nisupuud maksta 60 rubla.

Austraaliast on 28,000 waenulikkude riikide alamat wälja saadetud.

Minewal aastal suri Tšeho-Slowakias igast kolmest lapsest kaks last ära haigustesse, mis alatoitluse tagajärjel olid tekkinud.

Saksa merewäelasi olla sõja joolsul 90% hukka saanud.

Münchenis kardetakse eeltulewal talwel nii suurt kiwisõe puudust, et teatud arw koolisid kinni on pandud. Kawatsetakse linnametsi maha raiuda.

Enamlastelt traadita telegrafi teel saadud teate järele olla Peterburi Rootsi aurulaew wikatite, saagede ja kirwestega jõudnud.

Niikaua on weel Prantsuse, Italia, Ameerika ja Inglismaa okupatsionnäed Ülem Sileesias, kuni seal rahwahääletamine kestab.

Augustikuu keskpaigas hakkas Ameerika päästekomitee Budapestis 20,000 last toitma.

Enamlaste traadita telegrafi teate järele wõeti endine Wene sõjandarmide ülem kindral Kurlow Poolamaal kinni. Seal elas ta walenime all.

„Tageszeitungi" teate järele on Kerenski praegu Berliinis ja teeb seal agaraski lihutustööd Denikini ja Koltshaki wastu.

Lätimaalt teatatakse, et Saksa wäed lahkudes mitmelpool riigiasutustelt Läti lipud maha kiskunud, nendega häbistawalt ümber käinud ja wõletanud. „Times". M.

Esimene Jaapani kaubalaew, 1914. aastast saadik, on 23. aug. Jaawast Hamburi jõudnud.

Wilson on senatis seletanud, et Ameerika okupatsionnäed jääwad Rheinimaale 15 aastaks.

Berlinis on kommunistide ja iseseiswate sotsialistide tähtsatem komitee tööliste nõukogu juures kinni pandud. Põhjuseks on praeguse walitsuse kukutamise püüded.

Rootsi lehtede teatel ei ole Rootsi ega Soome walitsus liidu asutamise poolt, mille alla käitsid Rootsi, Soome, Eesti, Läti ja Leedumaa.

Wenemaalt.

Enamlased hakkawad kokkuleppimise poole kalduma.

„Bosi. Ztg. teatatakse Stockholmist, et järjest rohkem tundemärkisid nähtawale tuleb, mis kõnelewad mõõdukast woolust nõukogude walitsuses ja püüdmisest tõistele sotsialistlistele erakondadele lähendada. Ka tööliste ja sõdalate nõukogude täidesaatwa komitee mõjurikas esimees Kalinin näib rahulikumaks muutwat. Awaldatud üleskutses annab ta tungiwalt nõu wõitlust erakondade wahel lõpetada ja ühisel jõul wäliste waenlaste wastu astuda. Kõneldakse koguni, et kuninsk erakõrralise komisjoni esimees Peters, kelle ees igaüks hirmul wäriseb, nääb juba ka mõõduka woolu poole kaldub, mida ka selleest näha, et nimetatud komisjon wiimasel ajal surmaotsusi ei ole teinud.

Lenin on hiljuti tööliste ja punakaartlaste konwerentsil Ungari sündmust nimetanud „töörahwa üleilmise diktatuuri juhasilinuks narjamiseks", mis aga siiski ei suutwat selle diktatuuri maksmapanemist kinni pidada. Aga kui streigid põhja raudteel, Peterburi-Rõbinski raudteedel ning kuhumisewabrikutes Iwano-Wosnesenskis lahti puhkesid, oli just Lenin see, kes esimest korda enamlaste walitsuse algatusest saadik Peterburi komissar Sinowjewile käsu andis: „Et mingit rewolutsionitribunali ega werewalamist". Tähelepanemise wäärt on, et Trotski juba pikemat aega politiitiste asjadega sugugi enam tegemist ei tee. Üks ühes kuu juba wiibib tema Moskwast kaugel ja ei ole komissaride koosolekuteski enam osa wõtnud. Ta ise ütleb eneselle haige olewat. Mõned teawad aga kõneleda, ühel sõdalate nõukogu ägedal koosolekul Denikini wäerinna wastas olla Trotski raskesti läbi pekstud.

Mitmesugustest sarnastest märkidest on näha, et nõukogude walitsus kokkuleppimise mõtte wastu igatahes mitte ei seisa. Küsimus seisab aga selles, kas wõtawad mõõdukad sotsialistlised ringkonnad käe wastu, mis Kremlist nendele lepituseks sirutatakse. Näib, nagu tahaksid wähemlased ja sots.-rewolutsionärid enamlaste lepitamisekatset ilma pikema jututa otsekohe tagasi lükata. Kui asi nõnda läheb, siis on Wenemaal weel hirmsamat enamlaste terrori oodata, olgugi kaunis lühikeseks ajaks.

Endiste Wene aukandjate hirmus saatus.

Wene leht „Obstšheje Djelo" toob kohutawaid üksikasjalisi teateid endiste Wene aukandjate tapmisest augustikuul 1918. Leht kirjutab:

Neil hirmsatel punase terrori päewadel peeti suur hulk endiseid aukandjaid, kes selleks ajaks olid Peterburist Moskwasse saadetud, Kremlis kinni. Üleüldse oli neid 54 meest, sinn hulgas ülempreester J. Wostorgow, endine siseminister A. Protopopow, riiginõukogu president J. Stšheglowitow, endised ministrid A. Hwostow, S. Beletski, N. Maklakow ja teised. Ühel päewal wiidi nad kõik Hodõnka wäljale mahalaskmisele. Teel suri Beletski ära, kes strihnixi oli kisse wõtnud, nagu hiljem järelwaatamisel selgus. Nõnda jõudsid tapmise kohale 53 meest.

Tapmisetöö saatsid korda kolm selles asjas wiimud punakaartlast, kes oma tööd täie südame rahuga tegid, wahete-wahel paberossi suitsetades, ja kes mingit halastust ei tunnud õnnetute ohwrite wastu, neid isegi tähele ei pannud. Tapmine kestis kaks tundi. Siis aeti surnukehadele, nõnda nagu nad olid, natuke mulda peale. Nii mõnedki õnnetud ohwrid olid selles elus, kui neid mulla alla aeti, aga keegi ei hoolinud sellest, sest surnaseid juhtumisi tuli alalõpmata mahalaskmiste juures iga päew ette.

Wõitlus enamlaste wastu.

Suur inglaste wõit Põhja-Düüna ääres.

12. augustil teatatakse „Times'ist", et inglased enamlaste üle Düüna liinil suure wõidu on saanud.

Pealetungimise plaanid seati kokku, ilma et waenlane sest märkagi oleks saanud. Öösel marsiti wäed, inglased ja ka hiljuti asutatud wenelaste wäesõd, läbi metsa enamlaste seljataha ja piirasid nad igalpoolt sisse.

Kõige pealt anti suurtükituld, siis algas püssiwõitlus. Enamlastel põgenemise teed ei olnud, ja kõik andsid kas otsekohe ehk mõneaegse wõitlemise järele alla. Inglased said umbes 2000 wangi, neste hulgas oli üks rügemendi komander, kaks pataljoni komandert ja II adjutanti.

Pealetungijate kaotused olid õige wähesed. Arwatakse, et enamlaste wägesid Kodlasist põhjapool enam ei olegi.

Düüneš on raskete wihmasadude pärast wesi tõusnud, nii et nüüd hoopis rohkem jõudurism liikumiseks wõib tarwitada. M.

Ukraina wäed.

Nagu Berlini lehed teada saanud, on Petljura sõjawägi, kes 1. aug. ülesõidt pealetungimist enamlaste wastu algas, 100.000 mees suur. Selles wäes walitsewat wäga hea kord. Suurt abi saatwat temale maaelanikud, kes enamlaste wastu wõitlusse astuwad. Kõneldakse, hetman Selenjõi wäesse olla juba Kiiewist enamlased wäja ajanud. Hollandi teadete järele olla enamlaste laewad Mustal meres ukrainlaste poole üle läinud.

Põhja wäerinnalt.

Taani leht „Tidens Tegn" teatab, et iga 1000 Inglise soldati asemele, mis Archangeli wäerinnalt ära kodumaale saadetakse, tuleb sinna 2000 Inglise wabatahtlikku. Wiimased seatakse kindral Robinsoni käsu alla.

Denikin tungib Dnjepri kaldaid mööda Kiiewi poole.

London, 26. aug. Reuter. Sõjadepartemang teatab: Terwel läänе wäerinnal areneb Denikini sõjawäe edasitungimine edukalt. Sõja jõudnud teadete järele wõttis Odessa linna üks wabatahtlike wäesse ära. Linna pommitati kaks päewa mere poolt, mille peale sõjawäed laewadelt maale läksid ning enamlasi tagaaema sundisid. Dnjepri mõlemat kallast mööda tungib Denikini sõjawägi Kiiewi poole.

Poola walitsus Ukrainaga lepingu teinud käsikäes wõitlusega enamlaste wastu.

Londonis, 26. aug. Reuter. Parisist teatatakse: Päralejõudnud teadete järele on Poola walitsuse ja Petljura wahel leping tehtud, kus mõlemad pooled endid kohustawad üheskoos wõitlust enamlaste wastu jatkama.

Soomemaalt.

Murmanist tuleb Soome legion ära kodumaale.

Helsingis, 27. aug. Uusi Suomile teatatakse, et see osa Murmani Soome puwaelst legionist, mis Soome toodakse, juba eila laewa mahutati ja arwatawasti jõudsid laew täna wälja merele.

Lätimaalt.

Weel Mitawi sündmustest.

„Jaur. Sinas" ütleb Mitawi sündmustest kõneledes: Mitusada Saksa soldatit tungisid wägiwõimuga Läti riigipanga ja Läti wastastikuse krediitühisuse ruumidesse, wõtsid osa dokumentisid ära ja tahtsid raudkappidki lahti murda, mis neil aga korda ei läinud. Läti wahtsoldatitelt wõeti sõjariistad ära. Mitawi wastastikuse krediitühisuse kassa riisuti täiesti puhtaks. Tulekindlad rahakapid on lahti murtud, kõik raha,

Minu eit ja mina.

(Weste).

Minu eit on tore naisterahwas. Mitu aastat juba oleme meie truuilt ühte hoidnud. Meie saame wäga hästi teine teisega läbi, kui mina järele annan. Ta tunnab minu eest hoolt, et mitte keegi seda paremini ei mõistaks. Isegi räätida ei ole minul tarwis. Ka seda toimetab minu eit. Ta waatijeb sõna üle paremini kui Ast ehk wana Jaan. Ma wean tihta, kogu Asutawas Kogus ei ole meest, kes häälе pooleşt temast üle oleks. Wõimane sõna on itka tema käes. „Targem annab järele", mõtlen mina, aga parem ei üttе mina seda mitte enam sest ajast saadik, mil mina selle sõna pärast haledasti sisse kuktusin. Aga selleşt tahame waitida.

Kui see minu eit lahkeks minu wastu läheb ja meemagusa häälega „Tõnu" minu wastu ütleb (muidu hüüab ta mino „wana" ehk „wanamees"), siis ajuwad kohe kõige piinlikumad tundmused minu rindu, sest ma teen, mis keegi on löönud. Arutused tulewad, kõige maailma patud ja kogu immeseşoo süüd aetakse minu kaela. Eit nõuab minu käest aru weeuputuse pärast ja Kaini mõrtjukatöö pärast. Mina pean wastutama selle eest, miks mõisad ei ole weel jaotatud, miks sõda ei ole lõppenud, miks maksud kaswawad, miks Kingissepp ei ole kinni püütud.

Küll olen mina nii mõnelgi korral ajalugu ja loodusе ilma, ajalehti ja teaduslikka raamatuid appi wõtnud, et oma süütust selgeks teha. Küll olen mina ennast hääde sõprade ja truuide naabrite tunnistuse peale toetada püüdnud. Kõik ei aidanud: mina olin süüdlane, ja nimelt kõige pealt oma eide ees süüdlane. Temalt pidin mina andeks paluma eksituste pärast, mis teised olid korda aatnud.

Seepärast, kui eit meemagusa lahkusega „Tõnu" ütleb (otse see ühendus lahtuse ja Tõnu wahel on hadaohtlik, on kui roheline kate põhjatu sügawa soo peal, on kui waikus enne tormi), siis olen mina walmis kõik ära tegema, et eit arutused jätaks. Mina olen walmis, ühe jala peal seisma ehk karutamme kaswatama. Ma olen ennast haigeks teinud ehk käed tõhu peale pigistades ruttu wäljа jootsnud. Kõik et aita. Eit ei jäta järele.

„Tõnu" ütles ta eila meemagusalt mina wastu. Mina hakkasin sügawalt ja walusalt ohkama. „Jäta wigurdamised!" kärgatas eit. Mina olin wait, isegi hinge tõmmata ei julgenud mina mitte enam.

„Tõnu", ütles eit, „mispärast sadab meil igapäew wihma, et tõug ära mädaneb ja rukis wäljal kaswama hakkab? Mispärast?" Ma wõtsin kõik jõu kokku ja hakkasin rääkima pilwedest ja õhuwooludest. Mina seletasin, et minul toepooleşt süüdi ei ole. Ka Teistre Ado teab, et mina kõigest jõust wihma wastu olen. Weel eila ajasin mina wihmatume selga, et pilwesid eemale peletada. „Minu süda on puhas", kinnitasin mina täie häälega, „mis sina minust tahad?"

Tigeda põlgtusega waatas eit minu otsa. „Aga meie riigiwalitsus?! Ütle minule: Mis jaoks meil riigiwalitsus on? Mis eest saawad nemad palka? Mis teewad nemad seal?! Mispärast ei tõse nemad paremat ilma ettekuulutada? Mispärast kuulutawad nad Tallinna jaoks head ilma, aga meie peale nemad ei mõtle. Seda mina ütlen sinule, Tõnu (jälle meemagusalt, nõnda et minul külma wärin üle ihu käib), kõik wäljakaswanud rukis läheb ilmade ettekuulutajate kätte. Siis nad maitsewad ise ka, mis nad on teinud. See tuleb selleşt, et igale poole ikka sotsiisid olete walinud. Kas nende peale wõib julge olla? Pärnu linnast lubasid nad Paradiisi treha. Nüüd panewad ise Paradiisist putku. Jah, Tallinna eest nad hoolitsewad. Seal on palju töölisi. Neile nad muretsewad head ilma, et neil hea oleks pummeldada. 8 tundi teewad nad tööd. Mis teewad nad muul ajal? Üle minule: „Mis?" Ma julgesin meele tuletada puhkamist ja waimlisi tarwidusi. Ka juhtisin mina täis kõlbliist iseteadwust tähelepanekut selle peale, et mimene ei ole tööori ega loom. Aga see kõik oli kui õli tule peale. „Mis puhkamine!" põrutas eit. „Millal saan mina puhata? Kas hauas? Wõi! Kas siis mina pean tööori olema? Kus on minu watmilised tarwidused? Kas mina halwem olen? Miks ei hoolitse riigiwalitsus minu eest?"

Ma wandusin, et ma seda ei tea. Ma lubasin selle eest hoolt kanda, et Asutawas Kogus tööministrile ehk otsekohe peaministrile saaks arupärimine ette pandud: „Kuidas na? Ja mispärast? Ja mis mõtleb herra minister teha!" See rahustas pisut minu eite, aga ütsnes pisut, ja üksnes filmapildiks. Aga siis pääsis torm uuesti lahti.

„Mispärast ei kanna nad Asutawas Kogus parem hoolt, et wili ei mädaneks? Kas nad ei tea, wis põllumehele tarwis läheb? Aga walimistel olid sina, Tõnu (meemagusalt, et mina wärisema löin kui haawaleht), kui hull. Nr. 2 ja Nr. 2. Sotsid annawad maad ja lõpetawad sõda. Nad kaotawad maksud ja toowad siidiriideid. Säh sinule nüüd Nr. 2. Kus on raha? Kus on siid? Mitte sitsigi ei ole enam. Ja lõikuse ilmast ei tea nad midagi, üksnes Tallinna peale mõtlewad nemad. Tulgu nad sügisel weel leiba otsima. Luuawart neile, aga mitte leiba! Ma löin kartma, et eit luuawarre enne minu reite kallal ära katsub ja kahetsesin, et mina aluspüksis wäel olin. Aga eit rahustas ennast.

„Mispärast ei ole Soome sild mitte weel ehitatud, Tõnu (juba hulga waljemalt, ja mina läben julgemaks). Mispärast? Sellepärast on soomlased pahased meie peale, et meie ehitamisega alguşt ei tee. Mispärast ei ole ta ehitatud?" Ma julgesin kahelda, kas sinn tõepooleşt silla peale on mõeldud. Siin on enam waimsise ühenduse peale tähendatud. Ka ei ulataks meie tehnilised abinõud nii suure silla ehitamise jaoks. „Mis tehnilised abinõud? Ära tarwita oma ajalehe tarkust ja sealt wõetud sõnu! Kas sa mind narrida tahad? Kui Kajari jõe peal werstapikune sild peale tõmmati, kas siis Soome sild mõni asi on!"

Ma lubasin kõik omawahelised tülid ja pahandused Soome ja Eesti wahelt katada. Siis hakkame kahest otsast silda ehitama. Siis weame meie oma kartulid kalli hinna eest Soome ja toome sealt odawalt kohwi ja suhkrut, siidi ja pitsisid. Ja waata — torm waikis. Naeratamine asus eide näole kui päikese kiir pilwise taewa peale. Ema suurema kabjuta pääsesin mina see kord läbi. Mitte iga kord ei ole minu lugu nii õnnelik.

Katuse Tõnu.

Loodetaw ilm 29. augustil.

Kesmise kiirusega lõuna-lääne (S.W.) tuul. Suuremalt jaolt kuiw.

Wihmahood on wõimalikud lääne- poolsetes maasjades. Temperatur normalseşt soojem.

Mere observatorium.

määrtpaberid, dokumendid, isegi kirjutusfuleb ära wiidud.

Selsamal ajal tungisid muist Saksa sõdalitest, tugewasti sõjariistus, maakonnaülema konseleiste ja riiulid selle puhtaks. Ütsi M tawi kommerts pank jäi weel puutumata.

Öö läbi oli linnas tugewaid plahwitusi ja püssilaskmist kuulda. Saksa wäed kuulutasid endid wabaks wäeks ja Saksamaa alt lahti. Päris lausa ähwardawad sõdalid täna-homme Riia, Läbawi ja Windawi linna ära wõita.

Mitmawis on wiisad jutud käimas, et sakslased seisawad ühenduses endise Nõukogude liitmeteg. Kõneldakse isegi Nõukogude walitsuse wäljakuulutamisest.

„Latw. Sargs" kirjutab: Pääpäewal jõudsid Saksamaalt kindr. Goltz ja rondse diwisi ülem kindr. Bischof Mitmawi tagasi, kus nad Saksa sõdalistele äsjatawaid lõnesid pidasid, munseas öelnes, Saksa walitsus ei hoolimat neabest ega teatawat neid, kuid Mitmawist nemad ei lahku. Õhtul panid Saksa sõdalid wastu wolduse toime, mis Lätimaa ja liitlaste wastu oli sihitud.

Saksluste poolt seletatakse osa nõudu, nagu ei olets ohwitserid suutnud sõdalid korratuste ettewõtmisest tagasi hoida. Tõepoolest oli lugu kogunt ümberpöördud: Ohwitserid äsjatasid oma mõtted üles ja waatasid siis heakskiitwolt pealt, mis need tegid.

Liitriikide esitajad on neist sündmustest Pariisi ja Londoni täielikumaid teateid saanud ja mõjuwais seaduseid astunud.

Tähtis nõupidamine Riias.

„Rig. Rundsch." kirjutab: 26. aug. oli rüütelkonna lossis nõupidamine, millest kõigi liitlaste ja wõlaste saatkondade esitajad Riias osa wõtsid. Nõupidamisele olid kutsutud ka Läti walitsuse liikmed ja teised tähtsamad seltskonnategelased. Nõupidamisele antakse ütlemata suur tähtsus.

„N. Riih. Slowo" teab öelda, et nõupidamisel on harutatud ühise wäerinna loomist enamlaste wastu. „Eriti olid nõupidamisele tulnud Inglise kindral March, Eesti wägede ülemjuhataja Laidoner, polkownik Bermondt ja teised. Kell 11 õhtu sõitsid nad Riiast jälle ära." Ka Judenitshit olla Riiga oodatud, aga tõsise seisukorra pärast Pihtwa wäerinnal ei olla tema mahti saanud sealt ära tulla.

Liitriikide majandushised kawatsused.

Riias, 25. aug. Latopress. Läti Pariisi saatkonna juures töötab finantsist Pierre, kelle käes on tarwitada liitlaste ülesandel Inglise ja Amerika kapitalid. Ühtius soowib lähemal ajal laewaühendust Liibawi, Windawi ja Riiaga awada. Ühtius lubab sisse wedada süsi, petroleumi ja riiet, wälja wedada linu, puid ja muud materjali. Ta tahab Läti pankadega ja äridega ühenduses olla, maa niisellerimise töid korraldada ja wabrikuid uuendada, ning kawatseb Latwijas radiotelegrafijaamasid sisse seada.

Sõjatsensur pannakse maksma.

Rahwusnõukogu wõttis ühel häälel wastu sotsialistide arupärimise peale põhjendades rutuliselt sõjatsensuri sissetoomise ettepaneku.

Kes wõib Läti riigi alam olla?

23. aug. wõttis rahwusnõukogu kolmandal lugemisel seaduse riigialamate üle wastu. I punkt sünnitas suuri waidlusi, tõnelejamaalitlase Pauluki ettepanek wõeti wastu tormiliste kuda-awaldustega ja otsustati hääleenamusel: Latwija riigi alamaks arwatakse iga endine Wene riigi alam rahwuse ja usu peale maatumata, kes Latwija piirides elab ja Latwiast pärit on, ehk kes 1914. a. Wene seaduse järel selle maakoha elanikuks oli arwatud ja senini ei ole wõõra riigi alamaks üle läinud.

Kodumaalt.

Tartu teated.

Tartu Eesti Ametnikkude Ühingu peakoosolek

oli 22. augustil Ühingu ruumides.

Koosolek oli kokku kutsutud kella 6 p. l. Selleks ajaks seadusliku arwu liikmeid kokku ei tulnud, sellepärast peeti teine koosolek kell 7 ära.

Koosoleku juhataja s waliti K. Tassa. Protokolli kirjutas A. Mägi.

Juhatuse poolt ettepandud päewakord wõeti ühel häälel wastu.

Eelmise koosoleku protokoll wõeti muutmatult wastu.

Täiendawatel walimistel waliti: 1) rewisjonikomisjoni J. Sista ja A. Pärjel;

2) Pidutoimetonna liikmeteks waliti hr. O. Kepp, neiud H. Sõrmus ja A. Kõiw;

3) Raamatukogu komisjoni liikmeteks hrd. J. Tõnisson ja J. Jõgi ja neiu E. Rink;

4) „Ühiskõsse-Ühingu" esitajateks — hr. E. Kalts ja Kauer.

Arutusele tuli komisjoni aruanne Tartu Ametiühisuste Keskнõukogu asjus. Ametiühisuste Keskнõukogu ja Ametnikkude Ühingu wahel tekkinud konflikti lahendamiseks walitud komisjoni liige K. Tassa tugewas koosolekule komisjoni aruande ja otsuse selle asja kohta ette. Aruanne on lühidalt järgmine.

Tartu Ametiühisuste Keskнõukogu ja Tartu Eesti Ametnikkude Ühingu wahel tekkinud konflikti lahendamiseks walitud komisjon arutas läbi Tartu Ametiühisuste Keskнõukogu poolt Ametnikkude Ühingu esimehe ja esitaja Arnold Oksa wastu tõstetud süüdistused, mis järgmised on:

1) A. Oksa, kui Tartu maakonna rahwawäe komisjoni sekretär, on põhjuse andnud, et Ametiühisuste Keskнõukogu liikmed Tartus mobiliseeriti;

2) A. Oksa on juba waremalt arwamist awaldanud, et Ametiühisuste tegelaste rahwawäest wabastamine niisugusel arwul, nagu Ajutise Walitsuse 1919 a. 4. jaanuari seadus määrab, ei ole tüllalt hea ja otstarbekohane;

3) A. Oksa olewat Ametnikkude Ühingu koosolekul ütelnud, et ametnikkudel ei ole töölistega alati ühised huwid;

4) Heidetakse Keskнõukogu poolt A. Oksale ette, et wiimane Ajutawa Kogu walimiste eelsel Ühingu peakoosolekul Eesti rahwaerakonda soowitanud;

5) A. Oksa on Ametiühisuste Keskнõukogu koosolekul ettepanekuga esinenud protesteerida Ajutawa Kogu liikme hr. E. Joonas'e tegewiisi wastu koosolekul „Wanemuises" 11. mail 1919 a., mis aga Keskнõukogu poolt tagasi lükati.

Eelnimetatud süüdistuste põhjal on Tartu Ametiühisuste Keskнõukogu 19. juunil 1919. leidnud, et A. Oksa mainitud juhtumistel tööliste huwide wastu on töötanud ja sellepärast otsustanud hr. Oksa ülesastumisi tunnistada tööliste huwide wastaseks.

Ülestoetud süüdistusi fisuliselt läbiharutades, leidis komisjon:

1) et A. Oksa ei ole Ametnikkude Ühingu huwide wastaselt talitanud;

2) Ametiühisuste Keskнõukogu poolt Ametnikkude Ühingule saadetud Keskнõukogu koosoleku protokolli wäljawõttest ja Keskнõukogu ja Ühingu esitajate sellenurest selgub, et A. Oksa ei ole süüdistuse 1, 2, 3. ja 4. punktis käsitatud juhtumistel ülesastunud Ametnikkude Ühingu nimel, waid:

a) süüdistuse 1. p. tähendatud juhtumisel on A. Oksa rahwawäe-komisjoni sekretärina öiet talitanud.

b) 2. p. näitab, et A. Oksa riigikaitsmise huwidest lugu peab.

c) 3. ja 4. p. käsitatud juhtumistel on A. Oksa üles astunud kui eraisik, kellel oma teatud politiline ilmawaade on.

3) Ametiühisuste keskнõukogu koosolekul E. Joonase tegewiisi wastu protesteerida Ajutawa Kogu liikme hr. E. Joonas'e tegewiisi wastu koosolekul „Wanemuises" 11. mail 1919 a., mis aga Keskнõukogu poolt tagasi lükati.

Eelnimetatud süüdistuste põhjal on Tartu Ametiühisuste Keskнõukogu 19. juunil 1919. leidnud, et A. Oksa mainitud juhtumistel tööliste huwide wastu on töötanud ja sellepärast otsustanud hr. Oksa ülesastumisi tunnistada töölistele huwide wastaseks.

Ülestoetud süüdistusi fisuliselt läbiharutades, leidis komisjon:

1) et A. Oksa ei ole Ametnikkude Ühingu huwide wastaselt talitanud;

2) Ametiühisuste Keskнõukogu poolt Ametnikkude Ühingule saadetud Keskнõukogu koosoleku protokolli wäljawõttest ja Keskнõukogu ja Ühingu esitajate sellenurest selgub, et A. Oksa ei ole süüdistuse 1, 2, 3. ja 4. punktis käsitatud juhtumistel ülesastunud Ametnikkude Ühingu nimel, waid:

a) süüdistuse 1. p. tähendatud juhtumisel on A. Oksa rahwawäe-komisjoni sekretärina öiet talitanud.

b) 2. p. näitab, et A. Oksa riigikaitsmise huwidest lugu peab.

c) 3. ja 4. p. käsitatud juhtumistel on A. Oksa üles astunud kui eraisik, kellel oma teatud politiline ilmawaade on.

3) Ametiühisuste Keskнõukogu koosolekul E. Joonase tegewiisi wastu protesteerida Ajutawa Kogu liikme hr. E. Joonas'e tegewiisi wastu koosolekul „Wanemuises" 11. mail 1919 a., mis aga Keskнõukogu poolt tagasi lükati.

Eelnimetatud süüdistuste põhjal on Tartu Ametiühisuste Keskнõukogu 19. juunil 1919. leidnud, et A. Oksa mainitud juhtumistel töölistele huwide wastu on töötanud ja sellepärast otsustanud hr. Oksa ülesastumisi tunnistada töölistele huwide wastaseks.

Ülestoetud süüdistusi fisuliselt läbiharutades, leidis komisjon:

1) et A. Oksa ei ole Ametnikkude Ühingu huwide wastaselt talitanud;

2) Ametiühisuste Keskнõukogu poolt Ametnikkude Ühingule saadetud Keskнõukogu koosoleku protokolli wäljawõttest ja Keskнõukogu ja Ühingu esitajate sellenurest selgub, et A. Oksa ei ole süüdistuse 1, 2, 3. ja 4. punktis käsitatud juhtumistel ülesastunud Ametnikkude Ühingu nimel, waid:

a) süüdistuse 1. p. tähendatud juhtumisel on A. Oksa rahwawäe-komisjoni sekretärina öiet talitanud.

b) 2. p. näitab, et A. Oksa riigikaitsmise huwidest lugu peab.

c) 3. ja 4. p. käsitatud juhtumistel on A. Oksa üles astunud kui eraisik, kellel oma teatud politiline ilmawaade on.

Kuid toitlus komitee tegi suured silmad, lausutas käsa ja ütles: „Siis peame jällegi ametnikka juure wõtma. Tulewal kuul weel tseti-kaupa teie poodi ei anta, sest ei ole ju nii palju ametnikka, kes tšekkisid kirjutakse." Ja nii jäigi tšeki leib saamata. „Kiuru".

Uued 25-margalised rahad

jõudsid 27. s. k. p. Tartu rentelisse. —r—

Õpetajate kongress.

28-al augustil awati Tallinnas üleüldine Eesti õpetajate kongress. See on esimene õpetajate koosolek, mis Eesti Wabariigi piirides ära peetakse.

Õpetajaid on palju ilmunud. Suurem osa on suwekursustelt kohe kongressile sõitnud. Peale kongressi kawatsewad õpetajad Soome sõita, et oma külaskäiguga soomlaste külastäitu wastata.

Kongressile on ilmunud 140 saadikut ütitute ja ühingute poolt ja 280 muud osawõtjat.

Kell 12 päewal awab Õpetajate Keskliidu esimees J. Annusson kongressi Peetri realkooli saalis.

Terwituskõnes toonitab J. Annusson neid olusid, milles õpetajad olid ja neid, milledes õpetajatel Eesti Wabariigis töötada tuleb. Uhes sellega paneb ta ette langenud õpetajate-sõdurite mälestust püstitõusmisega austada.

Peale Annussoni terwituskõnet walib kongress juhatuse, mille esimeheks J. Annusson saab.

Kongressil esinewad terwituskõnedega haridusminister Kartau, A. K. liige Seljamaa (A. K. töörakonna rühma, töörakonna keskkomitee ja ajalehe „Waba Maa" nimel), Ernits (ltd. erakonna nimel) ja Chr. Brüller Tallinna haridusosakonna nimel.

Et 28-al aug. A. K. kolmandal ettekulgemisel õpetajate palganormid harutusele tuleksid, siis wõtab kongress kõige pealt õpetajate palgaküsimuse üles.

Peale pikki waidlusi ja kõnesid wõetakse wastu needsamad palganormid, mis A. K. teisel lugemisel wastu wõeti.

—

Palganormide küsimus kestab kuni lõuna waheajani, mis kell 5—7½ määratakse.

Kongressi käigu kohta homses lehes täielikumalt.

Walitsuse tegewus.

Ametisse nimetus.

Tartu-Wõru rahukogu 8. jaosk. rahukohtunik Karl Silb on sama rahukogu alaliseks liikmeks nimetatud.

Ametist wabastamine.

Johan Pitka on kaubandus-ministeriumi merendusasjanduse osakonna juhataja ametist tema oma palwe peale wabastatud, arwates 24. juulist s. a.

Kaubandusministri ettepanekul

otsustas Wabariigi walitsus järgmist:

1. Laewaõiguse amet jätta kaubandus- ja tööstusministeriumi alla; kõik riigi ja rekwireeritud laewad ühes meeskoodadega jäägwad merejõudude juhataja alla, kes neid wõimaluse korral laewasõidu ameti ülema käsutada annab.

2. Sadamate walitsus jääb kaubandus- ja tööstusministeriumi alla; kõik selle walitsuse olew teenijate personal ja rannawalwe operatiw juhtimine jääb otsekohe merejõudude juhataja käsutada.

3. Sõwendamise amet jääb sadamate walitsuse kaudu operatiw juhtimise merejõudude juhataja käsutada.

Riigiametnikkude tööpäewa pikkus.

Wabariigi walitsus otsustas riigiametnikkude tööpäewa pikkuse minimumiks 7 tundi päewas määrata. Tööaeg kestab 1. sept. hakates kella 9—1 hom. ja 3—6 p. l.

Sundusline määrus naha hindade kohta,

mis kaubandusministeerium ette pani, on kinnitatud.

Ajalehte „Tõõrahwa Wõitlus't"

otsustas walitsus sõjaseisukorra kestmise ajaks administratiiwsel teel kinni panna.

Puh'eaeg põllutöö ja toitlusminister Pooli'le.

Walitsus otsustas põllutöö ja toitlusminister Pooli'le neli nädalat puhkeaega lubada, arwates 27. augustist s. a.

Ministeriumis.

(Weste.)

Herra Eisenbergil oli kibedasti waja kusagil ministeriumis midagi öiendada. Ta jättis kodus naise ja lapse jumalaga ja läks ministeriumisse.

Ukseh oidja ette jäi herra Eisenberg seisatama ja küsis, kus pool wõitis niisugust ja niisugust asja korda ajada.

Ukseh oidja mõtles weidi ja ütles siis asjatundlikult: „Minge tuba 19, seal öiendatakse niisugusid asju."

Kui herra Eisenberg tuppa nr. 19 astus, istusid seal kaks noort kena preilit ümarguse laua ääres ja sõid kirsimarju. Teine neist puhus kirsikiwi sis eastujale Eisenbergile wastu nägu.

„Oi, meie ei tea sellest asjast midagi," tähendas ins preili, kui nad Eisenbergi jutustuse poolikult olid ära kuulanud. „Minge tuba nr. 7, seal aetakse niisugusid asju."

Tuba nr. 7 oli tühi. Kui sealt keegi juhtus läbi minema, must mape kaenlas, siis julges hra Eisenberg sellele oma asjast kõneleda.

Sellel herral oli nähtawasti wäga wähe aega, ta jäi waewalt seisatama ja näitas pöidlaga üle õla: „Olge head, minge tuba 13. Seal toimetatakse, mis Teil waja."

Herra Eisenberg otsis tua nr. 13 üles.

Seal sees sõid neiud, iseeneses wäga elawas juttus olles, kohwi ja need olid õige pahased, kui nägid, et neid selle juures eksitati: Jutt pidi katki jääma just seal kohas, kus ta eila õhtusest läbielamistest ja mõnusatest olemistest kõige huwitawam oli. Üks neist astus herra Eisenbergi ette, pani kergesti käe puusa, sirutas oma ilusa lakknahse kinga mõõdukalt ettepoole ja tähendas: „Siin ei ole midagi niisugust, nagu Teie kõnelete. Olge head, minge tuba 11."

Kui herra Eisenberg tuba nr. 11 sisse astus, olid seal paar preilit kirjutuse masinad kinni pannud ja seadsid endile kübaraid pähe. Mõistagi, et niisuguse tegewuse juures Eisenberg wõõrastawate pilkude osalisels sai.

„Ei meie tea Teie asjast midagi, lausus teine preilit, ise selle juures oma ilusate walgete sõrmedega nõela kübarast läbi pistes. Aga kes wõiks Teid juhatada? Ah jaa, küsige ukseh oidjalt, tema teab".

Kui nüüd herra Eisenberg uuesti ukseh oidjat läks otsima, ei olnud seda enam kohal. Tükk aja ootamise järele ilmus mees.

Kui ukseh oidja ära kuulis, tegi ta tähtsa näo ja ütles: „Ah selle asja pärast. Waadake, minge tuba 19, seal öiendatakse ta ära.

Ümber jutustanud Som-Som.

Päewauudised.

Ajutawa Kogu einelaua awamine

oli eila õhtul kell 8 Toompeal, Kooli uul. 17, selleks rekwireeritud majas.

Tänuawaldus.

E. W. Wigastatud Sõjameeste Kesk-ühisuse juhatus awaldab oma kõigesüdamlikumat tänu Haapsalu sõjawäe sanatoriumi pidu toimekonnale, kelle lohkel korraldusel 17. augustil s. a. Haapsalus piduõhtu toime pandi, millest osa puhastkaju, 4735 marga 28 penni suuruses, mannitud sanatoriumis rawitsemisel olewatele, puudustkannatawatele wigastatud sõjameestele wäljajagamiseks, Dr. herra Kleitsmann'i läbi meile edasi on toimetatud.

Uhes kutsume nimetatud sanatoriumis rawitsemisel olnud, puudustkannatajaid wigastatud sõjameehi abisaamiseks meile üles andma. Adress: Tallinnas, Tõnismägi nr. 3.

W. S. Kesk-Ühisuse juhatus.

Aurik „Kalew poeg"

jõudis eila Stokholmi reisilt reisijate ja mitmesuguse segakaubaga Tallinna tagasi.

Notarius Lihula alewis.

Kohtuministerium annab teada ajutise notarial-seaduse põhjal, et kohtuministri poolt on ametisse kinnitatud notarius Johannes Wigalem, kontor Lihula alewis Kesmi majas, ja on oma kohuste täitmisele asunud.

Kunstnik Adamsoni kuju „Noorus kaob"

kawatseb rühm Ajutawa Kogu liikmeid Eesti Muuseumite omandada. Selleks tahetakse awalikku korjandust toime panna. Kuju on pähklapuust nikerdatud ja 50.000 marka wäärt. Kui see kawatsus teostatakse, siis jääb üks meie lugupeetawama kunstniku töödest jällegi rahwawarandusekś ja ei weere mõõrsile.

Joonas uuesti waktutusele wõetud.

Ajutawa Kogu liige sots.-rewolutsionär Joonas on prokuröri poolt hiljuti Keilas peetud kõne pärast, kus ta Ajutawa Kogu wastu agiterinud oli, wastutusele wõetud. Huwitaw on sel puhul meele tuletada, et see seltsimees juba kewadel samasisulise kurites eest, nimelt Tartus peetud kõne eest, wastutusele wõeti, aga seni nähtawasti weel asjale käiku ei ole antud.

Kakao hinna langemine.

Wiimasel ajal püsis kakao hind pikemat aega 34—36 marga peal naelt. Nüüd wõib seda maitseainet aga riigiametnikkude kooperatiwist „Ait'ast" 26 marga eest naelt igaüks wabalt osta.

Salajane wiinamüük linnapoes.

Tänawu kewadel ja suwe esimesel poolel on linnapoes Rüütli uulitsal suurewõitsline salajane wiinamüük õitsenud. Nimelt on linna toitluswalitsuse korraldusel nimetatud poes 400 liitrit piiritust ära müüdud. Piiritust müüdud ainult toitluswalitsusele lähedal seisjatele isikutele ja kirjatatud selleks orderid wäljа.

Nüüd on asi awalikuks tulnud ja aktsiiswalitsus on linnawalitsuse wastu salajase wiinamüügi pärast kaebuse tõstnud. Nagu kuulame, tahetawat 3. septembril linnawolikogu koosolekul arupärimine üles wõtta. „Päewaleht"

E. w. wigastatud sõjameeste keskühisuse korraldusel on Tallinnas awatud ja kawatsusel järgmised

kursused ja õpetöökoolid wigastatud sõjameestele.

1) Juukselõikajate ja habemeajajate õpetöökool, õpetus kestab 6 kuud.
2) Päewapildistuse õpetöökool, õpetus 1 kuust kuni 3 aastani, soowi järele.
3) Kingsepa õpetöökool, õpetus kuni 1 aastani.
4) Rätsepate õpetöökool, õpetus kuni 3 aastani.
5) Telegrafistide kursused, õpetus kestab 6 kuud, nõutaw 2 kl. haridus.
6) Üleüldishariduslised kursused, keskkooli õpekawa järele.
7) Maalrite õpetöökool, õpetus kuni 2 aastani.
8) Raamatupidamise kursused, õpetus kestab 3 kuud, nõutaw kaheklassilise linnakooli ehk wastawa kooli haridus.

Õpeajal on walitsuse poolt prii korter ja ülespidamine, ning õpeaja järele tasu. Soowijad ülemal nimetatud, kui ka siin nimetamata kursuste ja õpetöökoolide peale teatage endid wiibimata E. w. wigastatud sõjameeste keskühisuse juhatusele, Tallinnas, Tõnismägi nr. 3, ühes wigastuse ja hariduse järgu kirjeldusega.

E. w. w. s. keskühisuse juhatus.

Ettelugemine.

Õpetajate kongressi wiimasel päewal, laupäewal, 30. s. k. k 4 p. l. esineb Gustaw Adolfi (endise Nikolai) gümnasiumi ruumides Tallinna õpetajate seminari loodusteoo õp. J. Kalkun loodusteadlastele hawitawa ettekandega „Jää- ja lõpu üle." Ettekanne sisaldab aine täitsa uut käsitust ja probleemi lahendust.

Õnnetused ja kuritööd.

Rongi alla jäänud. 27. augusti hommikul kella 9 ajal jäi Tallinna wakksalt juures manöwerdawa rongi alla raudtee remondi tööline Jaan Waim. Rongirattad lõikasid õnnetu pooleks, mille tagajärjel surm silmapilkne oli. Õnnetust on wiis wagunit üle sõitnud. TSA.

Wäejookšik tabatud. 25. augustil läks Tallinna kriminaalosakonnal korda wäejookšikut Kusta Jaani ja Remmelgat kinni wõtta, kes wõitsitud tunnistustega elas. R. anti komandandi wõimusesse. TSA.

Ärakaranud wang. 26. augustil wõeti kriminaalosakonna poolt äratarandud wang Nehatu walla kodanik Robert Jaani p. Laur kinni. Tema juurest leiti waletunnistused ja revolwer 7 padruniga. L. paigutati eeluurimise wangimajasse. TSA.

Sealiha waras. — 24. augustil wõeti Kapi tän. nr. 10 olewas sõõgitaalis Benno Eugeni p. Tamberg kinni, kes seal suuremal arwul seapekki müüa pakkus 9 marga eest naelt. Kinniwõetu juurest saadi kätte 73 naela pekki. Uurimisel selgus, et Tamberg jaanuarikuul wabatahtlikult Tallinna 2. sõjawäe haigemajasse teenistusesse oli astunud sanitarina ning liha tähendatud haigemajast oli warastanud. T. wõeti wahi alla. TSA.

Roaga haawamine. — 27. augustil läksid kiskjaomanik Peajaamas Paibe laadalt sõitnud lihunikad omakestis äriasjade pärast tülisse, kusjuures Rudolf Blauberg noaga enese wastasele haawa käte löi. Asi on uurimisel. TSA.

Protokoll — tehti Kalasepapi uul. nr. 7 elutsewa Renhold Palingi üle, kes wõõra nime peale, pealegi 1918 a. weoärist wäljaantud, numbriga tööl oli. tr—

Wargad tabatud. — 27. augustil wõeti turu peal Armin Faks kinni, kes Juuli Jairuse taskust rahakoti ära oli warastanud.

Seesamal päewal tõi Mihkel Pauts miilitsasse kellegi Johannes P., kelle ta wanakraami turult kinni pidanud, sel ajal, kui wiimane temalt uuest tullast ketti müütas, mis warastatud. tr.—

Protokoll — tehti Anna Nõu üle, kes wanakraami turul sõjawäe pesu müütas. tr.—

Wargused — 27. augustil on warastud: Alide Aunt turu peal mustast nahast rahakott ühes 200 marga rahaga ja näpupassiga. tr.—

Raudtee teated.

Politseiniikkude sõidu kohta raudteel.

Raudtee walitsus annab telegrammiliselt teada, et politseiniikkudele on lubatud ka kaubarongides ametiasjus sõita ja sõiduhinda rongijuhile tasu a, kui wõimalik ei olnud kassast pileteid wõtta. Üleüldise politseiniikkude sõidukorra raudteel toome lähemail päewil. TSA.

Raudtee telefon ja politsei.

Senini ei tohtinud raudtee telefoni aparatsid wõõrad tarwitada. Nüüd on korraldus tehtud, et raudtee jaamades sel ajal, kui telefoni aparadid ametlisteks tarwitusteks wabad on, politseiniikud kuritööde asjus tarwilikka teateid raudtee telefoni kaudu edasi wõiwad anda.

TSA.

Toimetusesse tulnud kirjad.

Wäga uustatud „Maalitu" toimetusele.

Teie lühike teade, et ma wiimasel Ajut. Kogu koosolekul oma ettepaneku tagasiwõtsin, wiib kergesti eksiarwamistele. Ma wõtsin küll enese paranduse tagasi, kuid andsin kokkuleppe mõttes ühes rahwasaadiku J. Lauli'ga järgmise uue paranduse sisse, mis kuttusaade kohta järgmisest käib: „Koguduste maast nõõrendatakse kuriku waldade talud ja tarbekorral see osa kirikumõisate maast, mis Landstelle põllupinna normist üle ulatab.

Tall. 28. aug. 1919 a. A. Kapp.

Kr. Rahwaerakonna saadik.

Teater ja muusika.

Draamateater.

Joh. Fralowi „Unistuste saar".

31. aug. tuleb Fralowi 4-järguline näidend „Unistuste saar" Draamateatris tänawusel hooajal esimest korda ettekandele. Nimetatud näidend

seitis Draamateatri wiimase ringreisi repertuaris ja kanti üle kogu Eesti umbes tümmekond kord hea eduga ette.

Mis puutub kõne all olewasse näidendisse, siis seatakse siin publikum, kunst ja kunstnikud teatud wahekorda. Kunst on rahwa hinge peegel us, kunstnik aga see meedium, kelle kaudu rahwa warjatud loomewõim oma awalduse leiab. Kus rahwa loomewõim suur, seal tetiwad ka suured kunstnikud, sest wiimased ammutawad inspiratsioni rahwa hinge sügawustest.

Näidend on kirjutatud õige wärwikalt ja awaldab ettekandel sügawat mõju. Peaosad on Draamateatri paremate näitlejate käes ja et näidend juba ringreisi repertuaris seisis, on loota, et ettekanne ka hea koosmängu mõttes publikumi täit rahulolemist saab ära teenima.

Algus kell 8 õhtul.

Draamateatri büroo.

Draamateater.

Täna, 29. aug., hooaja awamine, mängitakse Knut Hamsuni „Kuningriigi märawatel".

Pühapäewal, 31. aug., Johannes Tralowi „Unistuste saar". Algus kell 8 õhtul.

Teatribüroo.

„Estonia" teater.

Täna, 29. aug., rahwaetendus, „Wäike kompwekiplika".

Laupäewal, 30. aug., talwehooaja awamine Shakspeare „Suweöö unenägu".

Pühapäewal, 31. aug., kell 1/23 p. l., „Mustlase parun", kell 7 „Enne lukke ja koitu".

Teatribüroo.

Harjuwärawamägi.

Reedel, 29. aug., lõbus lõpu sinfonia-kontsert. Suwe jooksul on pakutud publikumile Harjuwärawamäel mitmekesist, s. o. kergeid ja tõsiseid heliisurmeistrite töödest ettekandeid. Et helimeistrite seas ka naljahambad ei puudu, tohaksime esitada mainitud õhtul peajoontes humoristilist muusikat. Eeskawas on: Lewe — „Awamäng orkestrantide kogumine". Mozart — „Muusikaline nali". Musorsky — „Muusikaline pilt: rikas ja waene juut „Samuel Goldenberg ja Schmuile". Ochs — Tuntud teema ja 13 wariatsioni heliisurmeistrite „Parodie", Ljadow — „Kikimora", Wene muinasjutt „Kodu tont". Kling — Kassi fantasia. Latinn — Omapäraline trio (gitarre, pikolo, pasun). Haydn — Lahtuwise sinfonia.

Mägi on ilutuledega kaunistatud. Pääsetähed: à 5 marka, reameestele ja kooliõpilastele 1 mk. 20 penni.

Hollandi ajakirjanik Eestis.

Hollandi ajakirjanduse büroo asemik hra Brederode on Tallinna jõudnud informatsioni otstarbel Eesti kohta. Pikemas jutuajamises, mis Hollandi ajakirjanikul Eesti ajakirjanduse büroo ja „Estonian review" esitajatega oli, huwitasid wõõrast Eesti poliitilised, majanduslised, üleüldiskulturalised, hariduslised ja kunstipüüded. Eesti sõjawäelistele oludega tutwustamisets tahab külaline ise wõerinnale sõita. Hra Brederode tunnistas, et Hollandi seisini peaasjalikult Saksa informatsioni kaudu Eestist kuulda oli saanud. Nii siis oli hra Brederodel politilistes küsimustes uudiseks teada, et Eesti sotsiaaldemokratia otsustawal määral Eesti iseseiswusele waenulise enamluse wastu ka sõjalist wõitlust on pidanud ja peab.

Eesti politilisi rühmi ära tähendades, huwitas külalist, et Eesti erakondadest ka kõige paremparempoolsemat mitte kui tagurlist, konserwotiwi wõtta ei tule, waid et Eesti erakonnad, põhjuemõtteliste waieluste peale maaküsimuses waatamata, ometi wõi demokraadid on ja et Eesti nüüdsed parempoolsed juba Wene ajal ägedad wastased ja aktiwses wõitluses nii Wene kui ka Balti Saksa tagurlusega on olnud.

Majanduslistes küsimustes päris ajakirjanik lähemaid teateid Eesti loodusrikkuste ja wäljaweo kohta, niisama ka kooperatiw liikumise üle Eestis.

Asutawa Kogu koltuseadest kuulda saades puutus hra Brederodele silma Saksa saadikute wäike arw, seda rohkem, et sakslased Baltimaad kui Saksa kulturi maaosa kuuluwad on. Sellelt seisukohalt oli tõlkilisele iseäranis huwitaw kuulda, et kunstielus Eestis möödunuudwad eestlased ise oma kunstinäitustega, kirjanikudega, komponistidega, rahwuslise muinsusega, rahwaluulega ja rahwamuusikaga on.

Materjali põhjal, mis hra Brederode Eestis kogub, kawatseb tema talwel Hollandis kõnesid pidada Eesti üle.

Kirjandus.

„Talu"

nr. 14 on ilmunud.

Sisu: 1) Wäike põllupidamine kindlustab meie tulewiku O t. — 2) Talu aed Hendrik Heering. — 3) Kuidas meie karjaasjandust kiiremale edendada? Instr M. Määr. — 4) Piimatalituse õpilaste kaswatus Daanis. K. Kosenkranius. — 5) Umbrohu wastu wõitlemisest wiljapõldudel. H. Kaik. — 6) Sordikaswatuse nõukogu Sordi paranduse ja seemne kaswatuse Edendamise Seltsi juures. ml. — 7) Eesti Sordiparanduse ja Seemnekaswatuse Edendamise Seltsi esimene peakoosolek. ml. — 8) Teated põllumajanduse alalt. — 9) Seadused, walitsuse määrused ja otsused. — 10) Küsimised ja waktused. — 11) Kuulutused.

Tallinna postkontoris seisma jäänud kirjad.

K. Martinson, Johannes Laatsius, Erika Pahle, Pörk, August Tornfer, Wilhelmine Jaanson, J. Pisahowu, Ida Pundu, Alma Lusmann, M. Kaarik, Erika Tikas, M. Toop, K. Köppe, Elisabeth Sorenson, Elisawete Bogdanowa, Hildi Haabermann, Karl Feldfeber, A. Tolmann, Jakko Salowara, Jüri Tagune, Erika Otsepp, Kaufmann, Juuli Köiw, Woldemar Kiwisik, Marie Krünberg, Alma Pessat, Scheberstein, J. Sackenberg, Ernits Saarwa, E. M. Rabinowitsch, Karl Otter, Solli Lindman, J. Peets, Jhus, Elene Kreem, Anna Wahtrik, Johannes Waldmann, Rosalie Wäling, Juuli Awikson, Marta Kirgmann, Karl Robert, Lichtenwalder, Adele Wandus, Joosep Kuusk, Adele Martna, Hans Lähter, Lolo Becker, Roosa Koon, Anna Wahtrik, Reos, J. Pitp, Maria Sepen, J. Kurk, A. Franz, August Raudsepp, Robert Kulpson, J. Kersna, Marie Mardi, Lagi, T. Lehtmets, Eichenfeldt, Marta Wõilill, H. Wispas, Lidia Wilson 2 kirja, Helene Ewart, Marie Freimann, Luise Wladimirowa, Sults, Meeta Kertsel, Pauline Kabral, S. M., Liina Osmiin, M. Kurschewski, Elli Lindemann, A Osmuson, Gustaw Tischler, Gustas Ree, Friedrich Remel, Rudolf Jürwe son, Jaan Komendent, Kondrad Hris, Hans Waalt, Leopold Seppakow, August Jakobson, A. Stimon, Ella Jaanuson, Eduard Wiirmann, L. Niggul, M. Kask, Nikolai Ermalaiend, Johanna Widorf, Katta Toom, Marie Pokk, Priedik Peterson, Sergei Keerutaja, Liisa Undritz 2 kirja, M. Salmann, Jaan Kull, Elfride Treiberg, Ramm, Lidia Rebo, Aleksander Lõugas. Anton Laurimann, Adolf Wotmann, Rosalie Wõing, Wilhelmine Weismann, Blumberg, G. Kõssele, Marie Weinberg, Aani Hunapuu, Koort Willmannile, B. Wangenia, Blat, H. v. Nottbeck, Richard Luik, H. Keltser, Jaan Mirmo, Adele Martinson, Hermann Männik, Martha Müllstein, Dahmur, Anette Nitsas, Johanna Luks, C. Mansberg, A. Poolo, W Pants, Lilla Trunberg, Marie Espenbaum, Marie Tamm, Gustaw Rundsepp, J. Leenson, Eduard Kalmann, Amalie Bulward, Eduard Wolbug, M. Waiting, A. Elin, Oskar Rimann, Woldemar Nask, A. Jermalaewa, August Kübarsepp, Julie Ewaldt, Anette Madarõig, A. Juurik, Juuli Trommald, August Murnek, Karl Pormann, Pauline Luther, E. Kraft, Luharow, Anneie Steinberg, J. Jaanson, H. Männik, Marie Truman, Anna Kaort, Rosalie Wäiing, Geelhaar, Johanna Ehlwest, Hermann Wild, Pauline Mutlik, Lüdimois, A. Jermolaew, Dunapuw, O. Pärk, Leopold Neahoff

Ülemjuhataja staabi teadaanne.

28. augustil hommikul.

Jamburi sõjal harilik tulewahetus ja luurajate tegewus Peipsi lüla juures, Soome lahe ja Kopenskoje järwe wahel, katsus waenlane peale tungida, lõõdi aga meie tulega tagasi;

Pihkwa sihil Poddubje, Nowasja ja Petrowa külada juures waenlase pealetungimised tagasi lõõdud. Waenlane on Njabinkina ja Podmonat külade liinile asunud.

Põtalowo sihil Saderpso küla rajonis elaw luurajate tegewus.

Mujal muutuseta.

28. aug. õhtul.

Jamburgi ja Pihkwa sihtidel päewa jooksul luurajate tegewus ja paiguti suurtükitule wahetus.

Mujal muutuseta.

Läti Ülemjuhataja staabi teadaanne.

28. augusti hommikul.

Düüna paremal kaldal läks öö rahulikult mööda.

Düüna pahemal kaldal taganeb waenlane terwel wäerinnal.

Wene Põhja-Lääne Armee ametlik teadaanne.

27. aug. õhtul.

Pihkwa sihil muutuseta; meie soomusrong käis Pihkwa pool, pommitas waksali suurtükitulega ja tuli tagasi meie eellinni taha, tee peal waenlase luurajatu laiali ajades.

Luuga sihil paremal tiiwal ägedad wõitlused suuremate jõududega peale tungiwa waenlasega; tseäranis wihased wõitlused on käimas Peresoloki küla ümbruses, missugune küla päewa jooksul mitmel korral käest tätte käis. Sabe jõe liinil awaldas waenlane suurt aktiwsust. Pskowi küla raionis tuli waenlane suur mate jõududega üle jõe ja tormab meie wäeosadele peale; Kratali küla juures katsus waenlane peale tungida, kuid sai tagasi löödud, meile wangisid jättes.

Jamburi sihil Muraweino küla juures jätkab waenlane energilist meisaraimist parwede ehitamiseks. Ka katsus waenlane siin üle Luuga jõe tungida, sai aga meie tulega tagasi löödud.

Wastutaw toimetaja A. Tupits.

Wäljaandja „Kirjastuse Ühisus Maaliit."

Austatud „Maaliidu" lugejaid

kelle tellimise aeg augusti kuuga lõpeb, palume tellimisi aegsasti uuendada, et lehe saatmises takistusi ei tuleks.

Tellimise hind: postiga 1 kuu peale 7 marka 50 penni, aasta lõpuni 30 marka.
ise ära wiies 1 kuu peale 6 marka 50 penni, aasta lõpuni 26 marka.

Austusega „Maaliidu" talitus.

Eesti teater
„Estonia"
Reedel, 29. augustil
„Wäike kompwekiplika"
Algus kell 7 õhtu.

Laupäewal, 30. augustil 1919.
„Suweöö unenägu".
Algus kell 7 õhtu.
Kassa on awatud kella 10—1 p. ja kella 5 õhtu.

Draamateater.
Reedel, 29. augustil s. a.
Hooaja awamine.
Kuningriigi wärawatel
Knut Hamsuni näitemäng 4 w.

Pühapäewal, 31. augustil s. a.
„Unistuste saar".
Johannes Tralowi näidend 4 w.
Algus kell 8 õhtul.
Pääsetähed 9—3 margani.
Kassa awatud iga päew kella 11—1 e. l. ja 6—8 õhtu.

Peronaised!
Saawõusid igat seltsi on paraja hinnaga müüa ja kaupmeestele hea protsent. Wene turul, „Lootuse" aias.

Noor neiu soowib kohta wallakirjutajaks, ehk kusagile kaupluseesse müüjannaks. Ligemaid teateid Witjandis „Maaliidu" abitalituses.

Äwinurme wallas
wõtab päewalehe „Maaliidu" tellimisi wastu hra Madis Tamm, Alakere talus.

Puurmanni wallas
wõtab „Maaliidu" tellimisi wastu wallakirjutaja hra Parts.

Harjuwärawamägi.
Reedel, 29. augustil 1919.
„Estonia" sinfonia-orkestri
suwekontsertide
hooaja lõpp.
Ilutuled.
Wihmase ilmaga on kontsert saalis.
Pääsetähed 5 mk., reameestele ja koolipõilastele 1 mk. 20 penni.
Algus k. 8½ õhtul. Lõpp k. 12 öösel.

Wõrus
wõtawad „Maaliidu" tellimisi wastu ja müüwad üksikuid numbrid hra Songi ja Pajo raamatukauplused.

Kambja-Liiwal
wõtab „Maaliidu" tellimisi wastu hra Joosep Kripson.

Kawastu wallas
wõtawad „Maaliidu" tellimisi wastu kaupmees hra Fischer ja premees hra J. Mägi.

Päewalehe „Maaliidu" tellimisi wõtab wastu
Kuriste wallas
Suluste were külas
kaupmees herra T. Kutsar.

Ahja wallas
wõtab „Maaliidu" tellimisi wastu peremees hra D. Suits.

Wastuwõetud peakomisjoni poolt 26. augustil 1919.

Awalik teadaanne
sõja läbi tekkinud kahjude hindamise asjus.

Ajutise Walitsuse poolt 25. weebruaril 1919. a. wastuwõetud määruse alusel on igasse maakonda ja linna kahjude hindamise komisjonid asutatud, milledel ülesandeks on kõiki neid kahjusid selgitada ja hinnata, mis kas Eesti Wabariigi piirides ehk Eesti Wabariigi kodanikkudele niihästi maailma sõja (Saksa okkupatsioni aeg ühte arwatud) ehk Eesti wabaduse sõja puhul sõjalise tegewuse läbi, waenuliste wägede poolt ehk waenuliste riigiwalitsuste korraldusel on korda saadetud, kui ka neid kahjusid, mis Eesti oma rahwawäe poolt Eesti Wabariigi piirides tehtud.

Mainitud komisjonid alustasid oma tegewust aprilli- ja maikuul, millest tolkorral awaliku teadaandmise läbi kõikides Eesti ajalehtedes awalikult kuulutati.

Nüüd, kus need komisjonid juba ligemale neli kuud töötanud, on põhjust arwata, et kodanikud wististe on jõudnud oma kahjusid, mis maailma sõja ajal 1914. aastast peale kuni 1918. aastani neile tehtud, mainitud komisjonidele ülesanda. Teiseks on riiklistes huwides tungiwalt tarwilik, et kahjude hindamise komisjonid oma tööd ja tegewust koomale wõiksid tõmmata ja ülesantud kahjude selgitamisele asuda. Kui aga kahjude ülesandmisi pikkamööda ikka weel juurde tuleb, siis on wõimata lähemal ajal üleüldist kokkuwõtet teha nende kahjude kohta, mis suure maailma sõja puhul Wene ja Saksa sõjawägede ja walitsuste ja hiljem Wene punaste poolt Eesti Wabariigi piirides ehk Eesti Wabariigi kodanikkudele korda on saadetud.

Neil põhjustel otsustas peakomisjon rekwireerimise ja kahjude hindamise asjus oma koosistumisel 26. augustil 1919. a. awalikult teadaanda, et kõikide nende kahjude ülesandmiste wastuwõtmine, mis Wene ehk Saksa walitsuste wõi sõjawägede poolt ehk jälle Wene punaste rööwsalkade poolt Eesti Wabariigi piirides korda on saadetud, **1. detsembril 1919. a. äralõpetatakse.** Kodanikkude tähelpanemist juhitakse käesolewa awaliku teadaandmisega selle peale, et nad kuni ülema tähendatud tähtajani oma kahjud hindamise komisjonidele üles annaksid, pärast seda tähtaega ei wõeta neid ülesandmisi enam wastu. Juhatust selle kohta, missugused kahjud hindamisele tulewad, kudas kahjusid ülesanda ja millega neid tõendada, antakse igas maakonna ehk linna kahjude hindamise komisjonis, mis asuwad igas maakonna linnas, maakonna komisjon — maakonna walitsuse, ja linna komisjon — linnawalitsuse juures. Sealtsamast wõiwad asjast huwitatud isikud ka järelkuulata, kas nende palwed ja teadaandmised, mis nad 1918. a. okkupatsioniaegsetele sõjakahjude hindamise komisjonidele ülesandsid, praeguste komisjonide kätte on jõudnud, wõi tuleb neil neid ülesandmisi uuendada.

Peakomisjoni esimees Alwer.
Sekretär R. Berendsen.

Wabariigi Kaitse-Liidu ülema
päewakäsk nr. 212.
Tallinnas, 28. augustil 1919. a.
§ 1.
Oma päewakäsu 21. maist s. a. nr. 145, § 1 kaotan ära.
29. augustist peale on kella 11 õht. kuni kella 4 hom. igasugune liikumine Tallinnas keelatud.
Kõik wanad liikumise lubad kaotawad oma jõu.
Uusi öölubasid eraisikutele annab wälja linna komandant Wene uul. nr. 5, ja sõjawäelastele ülemjuhataja staabi komandant Pagari uul. nr. 1.
Wabariigi Kaitse-Liidu ülem Alwer.

Teadaanne.
Teatan, et Eesti Skoutide VII rühma koosolek on laupäewal 30. augustil 1919. a. realkooli ruumudes, kell 6 p. l. Mitteilmumise korral loetakse rühmast wäljaastunuks.
Rühma wanem (allkiri).

Teadaanne
2. septembril sõidab aurik „KALEWIPOEG" Kopenhageni kaudu Stokholmi ja tagasi, wõtab reisijaid ja kaupasid peale.
Lähemaid teateid annab laewasõidu amet.

Teadaanne.
Aurik „WAASA" sõidab septembri algul Tallinnas üle Riia, Liibawi, Danzigi ja wõtab reisijaid peale.
Lähemaid teateid annab laewasõidu amet.

Ameerika 16-realisi
taldrekreaskülwimasinaid
müüb laost
Tallinna Eesti Majandus-Ühisus,
Wiruwärawa puiestee nr. 21, kõnetr. 85.

Põllumeestele!
Korjake rukki seest tungalteri.
Ostame piiramata mõõdul hea hinna eest.
Lill ja Hakkaja, Tartus.

B. Mänd'i isikwõetud trükikojas trükk, Tallinnas, Laial uul. nr. 5.